

УКРАИНСЬКЕ ПРАВОСЛАВНЕ СЛОВО

UKRAINIAN ORTHODOX WORD

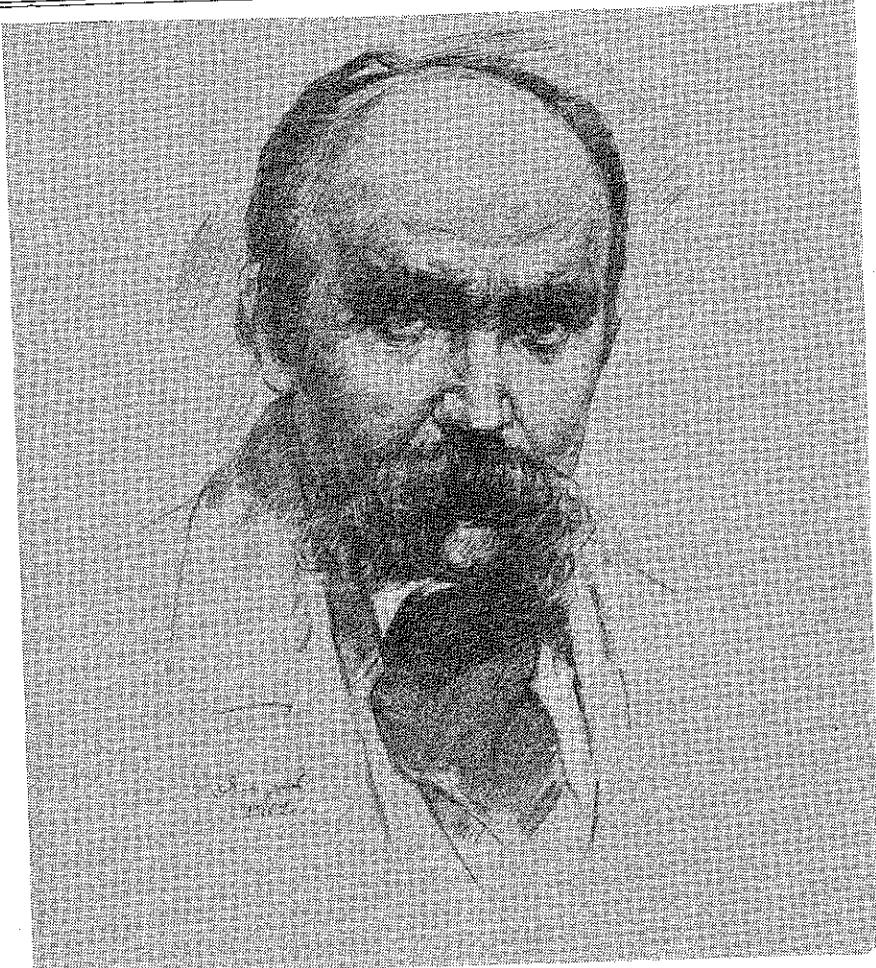
Box 595, South Bound Brook, N. J. — 08880.

Entered as Second-class Matter at the Post Office at South Bound Brook, N. J.

РІК XVI. — Ч. 3.

БЕРЕЗЕНЬ, 1965 — MARCH, 1965

VOL. XVI. — № 3.

Т. Г. ШЕВЧЕНКО

1814 — 1861 — 1965

До Всечесного Духовенства,

ПАРАФІЯЛЬНИХ УРЯДІВ І МИРЯН УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ в США

Дорогі Отці, Брати і Сестри!

За нами дві радісні дати-події: П'ятий Собор нашої Церкви, що був іспитом нашої зрілости, і Різдво Христове, що є великим святом нашої Віри. Кожна з цих подій, хочемо вірити, залишила свій тривалий слід на нашому особистому як також і на нашому релігійно-громадському житті, як членів Рідної Церкви-Матері. Зоря любови до людей і їх душевної обнови над Вифлеемом просвітила шлях, яким мусимо іти до вічного щастя, до остаточної мети нашого людського призначення. П'ятий Собор нашої Церкви упорядкував наш внутрішній світ, скріпив нашу єдність і вірою, любов'ю та новими надіями наповнив наші серця й уми!

Перед нами безмежне поле дальшої і наполегливої праці. Об'єднаними силами мусимо далі орати нашу рідну церковно-громадську ниву і сіяти на ній плід добрий. А коли народжений Син Божий дозволить нам діжатися наступного Собору, щоб зібрали ми врожай великий і овоч чистий. Щоб наші мислі, наші руки і наші духові зусилля розбудовували наші спільні вартості та приготовили кращу будучину нашему Народові і нашій Церкві!

Першим і невідкладним нашим завданням є довершити будову Церкви-Пам'ятника, що його спільним коштом і працею вірних нашої великої церковної Громади здвигаемо над мільйонами невідомих нам могил наших попередників та героїв і мучеників українського народу. В цьому Храмі, свідкові нашої вірності духової єдності, ісповіданні нашої віри в безсмертя і в нерозривний зв'язок Церкви земної з Небесною, буде приноситься з покоління в покоління безкровна жертва за спокій душ наших померлих. Зокрема за тих відомих і невідомих страдників нашого народу, що скінчили своє життя на далеких засланнях, по тундрах, тaborах смерті, по в'язницях, або страшною голодовою смертю під час Великого Голоду 1932-1933 років.

Храм-Пам'ятник уже стоїть і чекає лише на викінчення внутрішньої частини будови, а саме: тинковання і розписання внутрішніх стін, та інсталяції системи отоплення і освітлення. Справу закінчення будови Церкви-Пам'ятника П'ятий Собор поставив на чільне місце своїх постанов: „Ствердивши спізнення з закінченням будови Церкви-Пам'ятника”, читаємо в цих постановах,

„Собор кличе всіх, що ще не вписані в книгу будівничих Церкви-Пам'ятника, поспішити з щедрою пожертвою на закінчення її будови. Окрім того, Собор доручає отцям настоятелям і парафіяльним урядам тих парафій, які ще досі не виконали плану зборки пожертв на фонд Церкви-Пам'ятника, що його схвалив Собор Церкви в 1961 році, закінчити збірку пожертв найпізніше до 15 квітня 1965 року. Одночасно Собор доручає Консисторії Церкви докласти всіх старань і використати всі засоби, щоб повне закінчення будови наступило найпізніше до липня 1965 року”.

Не маємо сумніву, що існують всі підстави до того, щоб здійснити таку рішучу постанову нашого Собору! Не можемо поминути, що завершення будови буде мати також цілий ряд важливих практичних наслідків для дальнього розвитку і росту нашої Церкви. Так наприклад, з закінченням будови буде розв'язана пекуча справа приміщення Архіву-Бібліотеки і Музею, в яких знаходитьться неоцінімі скарби українського духа. Сполучення цих установ для збереження пам'яток культурного розвитку народу нашого з Церковною святою свідчимуть про вірність нашій національній традиції — творити духові цінності на християнській основі!

Тому й звертаємося до Вас, дорогі Брати і Сестри, допоможіть довести цей побожний задум до кінця! В першу чергу кличмо всіх тих, хто спізнився з своїм даром на будову Храму-Пам'ятника стати якнайскорше Його будівничими!

На цьому місці не можемо не згадати й з найбільшим признанням піднести заслуги тих сотень і тисяч наших жертвених вірних, громадян-патріотів, які серед праці та своїх щоденних турбот, не забувають про свою Рідну Церкву та про святий обов'язок нести спільній тягар відповідальності за її життя і розвиток. Ряди цих тихих патріотів, людей доброї волі, за останніх п'ять літ значно зросли. Вони своїм ділом і прикладом доказують, що громада це великий чоловік!

З вірою в цих людей доброї волі та надією на поповнення їх рядів приступаємо, з Божою Поміччю, до закінчення будови нашого Храму Слави!

Нехай не залишиться ні одного серед нас,
хто б не вкладав в Його будову хоч одну
свою цеглину!

З любов'ю в Христі,

**Митрополит ЮАН,
Архиєпископ МСТИСЛАВ,
Архиєпископ ВОЛODYМИР.**

Члени Церковної Ради Митрополії: прото-
пресв. Іван Савчук, протопресв. Федір Білець-
кий, прот. Василь Олійник, прот. Андрій Бек,
прот. Теодор Форостій, прот. Лев Опока, прот.
Орест Кулик, прот. Степан Біляк, прот. Богдан
Желехівський, прот. Михайло Землячен-
ко, прот. Микола Харіщак, о. Юрій Гнатко,

Людмила Івченко, Кость Варварів, Володимир
Сосонка, Іван Марчишин, Василь Завіт-
невич, Володимир Пипюк, Богдан Грищишин,
Валерій Остапенко, Анатолій Булавка, Євген
Новицький, Теодор Баған.

Церковний Суд: протопресв. Федір Бореч-
кий, протопресв. Філімон Кульчинський, митр.
прот. Петро Ковальчик, прот. Іван Данилев-
ич, Др. Іван Драбатий, Степан Коцюба, Йо-
сип Подгурський.

Контрольна Комісія: Митроф. прот. Омел'ян
Мицик, митроф. прот. Артемій Селепіна,
прот. Мирон Паходок, Іван Зазворський, Пет-
ро Лихошерст, Степан Габель, Д. Тодд.

Архиєпископ ВОЛODYМИР

Час посту світло почімо

„Постом і молитвою, як єдиний Милостивий, Го-
споди, просвіти мене” (Із стих. на веч. нед. сироп.).

Сьогодні, в „неділю сиропусну”, або „про-
щення”, на порозі Великого Посту євангель-
ське читання під час Літургії (Мф. VI, 14-21) на-
навчає нас прощати людям провини, не до-
пускати лицемірного посту і збирати собі
скарби не на землі, а на небі, бо де скарби
наші, там і серце наше.

Христос так каже: „Коли ви прощатимете
людям провини іх, то простить і вам Отець
ваш небесний, а коли не прощаите людям
іх провин, то й Отець ваш небесний не від-
пустить вам провин ваших” (ст. 14). По-люд-
ському Він домовляється з людьми і вказує
як на умову — прощення нами провин близ-
нім, коли ми хочемо, щоб Бог простила нам
наші провини перед Ним. Завжди нам належ-
ить жити добророзсудливо і праведно, зав-
жди скеруввати бажання і діла наші до то-
го, що вгодне волі Божій, але тепер ми ще
з більшим старанням повинні очищати свої
серця, бути готовими виконувати подвиги
чеснот, тому що наблизилися дні нашої скру-
хи сердечної і покаяння, приділені нам Цер-
квою. Якщо ми вважаємо пристійним і бла-
гочестивим в святковий день виходити в кра-
їці одежі і своїм зовнішнім виглядом вияв-
ляти радість нашого серця, і дім прикраша-
ти якнайкраще, то чи не годиться кожному
з нас прикрасити свою душу, як правдивий
і живий храм Божий, бути обережним, щоб
найменша пляма нечестя не забруднила її ли-

це, не спотворила найменша риса лицемір-
ства? Інакше, яка ж користь мати зовнішній
вигляд чесноти, коли душа наша заплямова-
на якимсь пороком? Всі ми брати і сестри
во Христі. Тим же Духом всі освячені, тією ж
вірою живемо, до тих же самих тайнств при-
ступаємо. Не зневажаймо цієї єдності, яка
повинна зробити нас лагіднішими, щиріши-
ми. Коли хтось кого скривдив якоюсь неспра-
ведливістю, переступом, нехай дістане про-
щення від скривдженого. Нехай відніметься
гнів милістю, нехай заміниться помста про-
щенням, бо Бог обіцяє нам милість і прощен-
ня тільки тоді, коли ми їх виявляємо до ін-
ших. Нехай припиниться ненависть, сварка,
ворожнеча, нехай любов об'єднає всіх. Хри-
стиянин особливо повинен пам'ятати слова:
„Нехай не зайде сонце в гніві вашому” (Еф.
IV, 26). Не дозволяймо ворожнечі пережити
ніч. Коли між тобою і близкім з'явилася ра-
на ворожнечі, скоріше лікуй її: іди до ближ-
нього і скажи: „Прости, не дамо радіти дия-
волові, забудьмо все!” „Але ж я не винен:
він мене образив”, — скаже хтось. Тим кра-
ще: значить, тобі легче правому. Ти йдеш не
на приниження, а на діло примирення, а „ми-
ротворці Бога побачать”. Твоє прощення і
твоє прохання про примирення буде „вуглем”
на його голові і примусить його опам'ятатись.

Перед початком Великого Посту, в „Неді-
лю прощення”, відповідно до євангельських
слів про прощення провин близкім, здавна
в нас існував звичай просити одно в одного

УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВНЕ СЛОВО СІОГО

UKRAINIAN ORTHODOX WORD

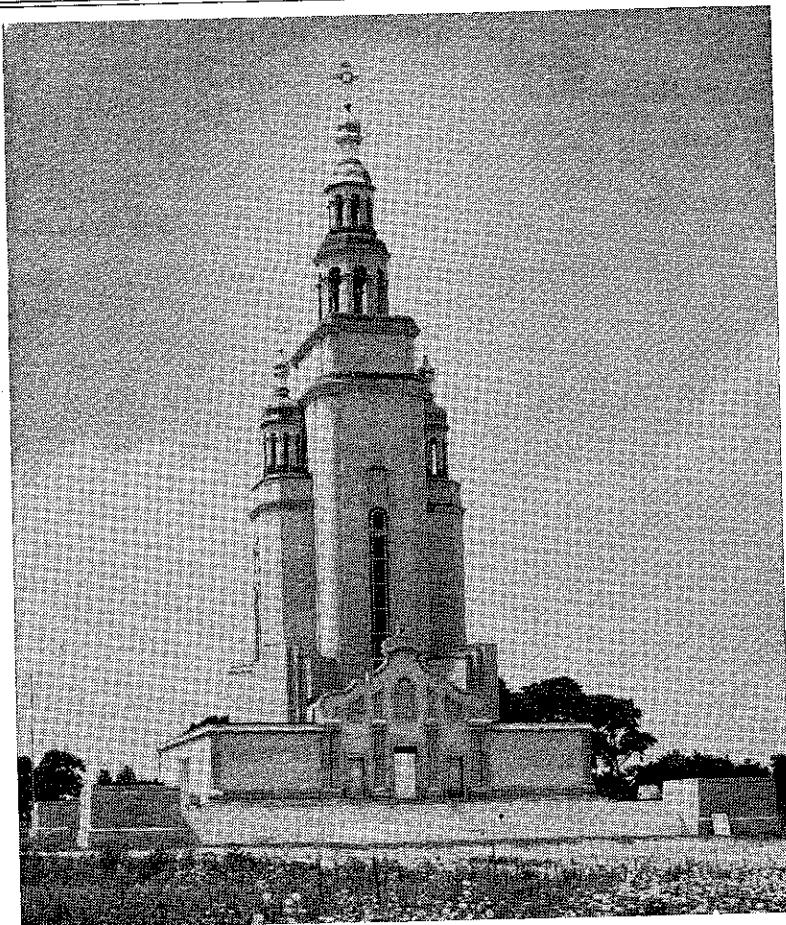
Box 595, South Bound Brook, N. J. — 08880.

Entered as Second-class Matter at the Post Office at South Bound Brook, N. J.

РІК XVI. — Ч. 7.

ЛІПЕНЬ, 1965 — JULY, 1965

VOL. XVI. — № 7.

З надією на Божу поміч і щедрість наших людей, в місяці травні приступлено до закінчення будови Церкви-Пам'ятника. Тих, хто ще не вложив своєї цеглини в її будову, просимо поспішити з пожертвою і вписати себе в книгу будівничих цієї Святині.

дом і відновлений в апостольстві, святий апостол Петро все своє життя не міг забути, згадуючи свій тяжкий гріх перед Ісусом Христом. За свідченням передання, апостол Петро, почувши вночі спів півні, ставав на молитву, сльози рясні текли з очей його.

Ще більший гріх у минулому мав апостол Павло. Він був жорстоким переслідувачем християн Єрусалимської Церкви. Коли ж він прозрів своїми духовними очима, як Христос з'явився йому на шляху до Дамаску, куди він, тодішній Савл, ішов для переслідування християн, то перевицив свою апостольською ревністю всіх інших апостолів. Крім своєї безпосередньої апостольської діяльності, він залишив нам свої безсмертні 14 Послання до християнських Церков та окремих осіб. Ці послання й донині не втратили свого значення і служать багатою джерелом для проповідування віри Христової і разом з тим є однією із складових частин Божественної Літургії та інших церковних відправ.

Так апостол Павло з колишнього Савла, переслідувача християн, став Першоверховним апостолом Церкви Христової. Він з скромністю і смиренням прийняв це високе служення, невимушено ісповідуючи перед

Церквою словами: „Я не гідний називатися апостолом”.

Як апостол Петро все своє життя в слізах згадував зраду своєму Божественному Вчителю, так і апостол Павло ніколи не забував, що в часи молодості вчинив тяжкий гріх, переслідуючи християн. В своїм Посланні до Галатів він сам про це згадує: „Чи чули про мое життя колись в юдействі, що над міру переслідував Церкву Божу і руйнував її”.

Обидва апостоли стали зразком для цілого християнського світу і на всі віки, зразком каяття в своїх гріхах і смирення. Як багато є людей у світі, що нехтують заповіді Христові і тим зрікаються Господа. Але перед ними ніколи не закриваються шляхи прощення, свята Церква Христова жде від них слізного розкаяння і ставить їм за приклад святих Первоверхових апостолів Петра й Павла. Як у апостола Петра треба вчитись слізного розкаяння, так у апостола Павла треба вчитись глибокого смирення, щирого й правдивого смирення перед Богом і людьми. Молитвами святих апостолів Петра й Павла Господь подасть спокій і мир світові і укріпити у згаді їх любові тих, що шанують їх пам'ять, як великих проповідників віри Христової, що прийняли за неї мученицьку смерть і відійшли в вічність праведників.

П. Ковалів.

Розпочато добудову Церкви-Пам'ятника

Про те, яке велике значення для кожної еміграції має її духовний зв'язок з Батьківщиною і з народом, з якого вона вийшла, ми вже не раз писали на сторінках нашого місячника. Зокрема багато ми писали про одну із форм такого зв'язку, а саме про конечність міцного зв'язку з попередніми поколіннями українського народу, особливо ж з тими нашими визначними людьми, які працею цілого свого життя, а не раз і особистою жертвою, позначили в історії нашого народу окремі її етапи й періоди. Як церковний орган, наш місячник постійно кликав до вшановування пам'яті померлих, а заслужених перед нацією, зокрема. Ми постійно підкреслювали, що глибоко, щиро й змістовно зможемо вшановувати заслужених перед цілою нашою нацією тільки тоді, коли навчимось так само щиро, глибоко і безперебійно пам'ятати про наших найближчих рідних і близьких. Ми постійно кликали до молитов за них і то не тільки індивідуальних, але й збірних. В процесі ширення культу померлих, на сторінках „Українського Православного Слова” нарівні з ідеєю поставлення Церкви-Пам'ятника, як зовнішнього вияву нашого зв'язку з нашими рідними і найближчими покійниками та з героями і мучениками Українського Народу, число яких мільйони. Ідею поставлення пам'ятника над їхніми, переважно вже невідомими могилами, багато з-посеред нас сприйняло як їхній заповіт і дало на це доказ ділом, в першу ж чергу щедрою пожертвою на будову Церкви-Пам'ятника, пожертвою, якій не раз треба було дати почесну на-

зву — „княжий дар”. Дякуючи саме цим людям добреї волі, десять років тому розпочато будову нашого Храму-Пам'ятника, але, на жаль, ще й досі цієї будови... не докінчено. А не докінчено тому що чимало наших людей ще й досі не почуло заповіту наших померлих рідних і близьких покійників і, особливо, тих, що життя своє віддали за всіх нас. Не раз приходиться паленіти перед чужими людьми, які питают: а коли ж нарешті закінчите будову вашого прекрасного пам'ятника? Бо ж невимовно тяжко сказати голу правду про те, що серед нас чимало байдужих до всього, що рідне, близьке, українське, що в багатьох наших людей, щедро Богом обдарованих дочасним добром і великими пожитками, сумління приголомшене, а серце льodom покрите.

Проте, з кожною новою, вложеною в будову Церкви-Пам'ятника цеглиною, збільшувалось число тих, яких сумління ставало чистішим, а серце теплішим. Дякуючи цим нашим братам і сестрам ми дійшли до того етапу в будові, коли вже можна добавити й радісний день закінчення самої будови. Цей день Провід нашої Церкви добавив у році Божому 1965-му і постановив — віддати всі засоби й зібрати всі зусилля, щоб ще в цьому 1965 році закінчити всю архітектурну частину будови і ще в цьому 1965 році розпочати в Церкви-Пам'ятнику щоденні церковні відправи. З надією на щиру й щедру поміць всього українського православного загалу, Провід Церкви плянує посвячення Храму-Пам'ятника довершити в жовтні, в

в одну з неділь близьких до Свята Покрови Богородиці, Опікунки й Покровительки України і її в давнину велими побожного народу.

Бажаючи якнайскорше наблизити нас усіх до дня посвячення Церкви-Пам'ятника, Провід Церкви зробив усе від нього залежне, щоб роботи по добудові розпочати вже в травні ц. р. і розпочав їх. Коли пишемо ці рядки, вже минув місяць, як започатковано працю при будові. Щодня завізно коло Церкви-Пам'ятника, — вантажні авта довозять матеріали. Та найбільший рух у самій середині церкви, бо ж, фактично, тільки та середина ще не добудована. Та ось уже місяць, як поставлено залишне риштовання, яке сягає до 90 фітів вгору. На риштованнях повно людей, — одні перевіряють планки під штукатурку, інші прибивають заливну сітку під неї, ще інші приготовляють прикраси на закінчення кутів стелі. Цілий штаб електриків перевіряє всю електричну проводку, інші — фахівці від дахів — докладно перевіряють кожне місце оббиття бань. Багато рефлекторів чекають уміщення їх у відповідних місцях, щоб рясним світлом освічувати Церкву-Пам'ятник вночі. Перевірюється вже огрівальна система. Фірма, що штукатурить стіни (пластеринг), запевняє, що цю роботу закінчить ще перед кінцем серпня, не зважаючи на те, що треба покрити потрійно тисячі фітів внутрішніх стін. Фірма заливних конструкцій вже виготовляє зовнішні і внутрішні сходи і поручні до них. Будівничий міркує над тим, які треба й можна дати зовнішні двері, заливні чи дубові, бо вартість цих дверей заповіла покрити в сумі до \$2.000 одна побожна старша жінка. При кінці червня на кутах в'їзду до Церкви-Пам'ятника від вулиці будуть поставлені чотири мистецькі заливні лихтарі, виконані за проектом Петра Холодного. Коротко кажучи, — кожний день скорочує шлях до радісного дня закін-

чення будови.

Проте, хоч кінець кожного дня обдаровує радісним ствердженням, що вже те й друге зроблене, все ж таки Провід Церкви переживає ще й хвилини журби, бо ж і досі стоїть докучливе питання — чи зібрані муравлиною працею й ощадною господаркою гроші на фонд Церкви-Пам'ятника вистарчать на архітектурне закінчення її будови? Адже ще й досі не всі парафії виконали зібруку пожертв на будову, переведення якої доручив їм Собор Церкви 1961 р. Адже ще досі парафії не дозбирала майже \$80.000. Так, — це дійсно дуже сумний і непокоючий факт, зокрема тому, що перерва в будові, що наступила в 1961 р., через вичерпання засобів на будову, наразила Церкву на велику матеріальну і ще більшу моральну шкоду...

Та, не зважаючи на все, Провід Церкви, озброєний великою вірою в доброту наших людей, робив, робить і буде без устанку робити, щоб оправдати їхнє довір'я і разом з ними всіма добудувати наш Храм-Пам'ятник ще в цьому 1965 році. Пам'ятаймо, що всі ми разом маємо не тільки великі, а попросту надзвичайні спроможності. Адже в деяких парафіях є ще десятки родин, які ще досі не дали на будову Церкви-Пам'ятника й одного долара. Постукаємо ж усі разом до їхнього серця, воно не з каменя і двері до нього легко відкриваються, а напевно, коли всі ми широ і любовно до них зазвернемось. М. ін., цей почесний і тяжкий обов'язок лежить на плечах нашого Духовенства, яке вже дуже багато зробило в ділі будови Церкви-Пам'ятника. Але і священики дуже часто потребують від усіх нас широї й всеобщої допомоги. Допоможімо ж і їм з'єднати в парафіях добру волю наших людей і цим наблизити усім нам радісний день, коли в Церкви-Пам'ятнику залунає радісна пісня — „Тебе, Бога, хвалимо!”

Наші церковні проблеми

(Продовження).

VII.

Перша проблема нашої Церкви, як згадано в попедельному числі „Українського Православного Слова”, це докінчення будови Церкви-Пам'ятника в Святі Бавні Брук. Це підтверджують навіть усі ті, що стояли чи й досі стоять у лавах „опозиції”. Кажуть вони, що це обов'язок віри, сумління й чести кожної особи, яка признається до членства в Українській Православній Церкві в США. Проте ж, самими словами цієї проблеми не розв'яжемо. Віра без діл — мертві. Віра підтверджується ділами — отже в даному випадку пожертвами. Хто з нас і досі тієї віри і справжньої, нелукавої любові до Рідної Церкви не засвідчив свою пожертвою, той має святий обов'язок зараз же включитись у число жертводавців. А ті, що вже зложили пожертви — парафії, організації, священики і поодинокі вірні — нехай ще доловажать нову пожертву. Не збідніє рука жертводавця!

Роботи коло докінчення будови тепер у повному розпалі.

Православні українці допоможуть, щоб у скорому часі бути учасниками вроцького благословення Церкви-Пам'ятника, яка буде подвійним монументом — монументом пошани до жертв чи не найбільш жахливого голоду в Україні, жертв червоного терору, Мучеників і Борців, що життя своє зложили на жертвенні любові до Батьківщини і її прадідів Церкви, тих, що загинули на вигнанні і навіть сьогодні в тяжких муках конані, і монументом нашої збройної свідомості.

Хто має вуха слухати, нехай слухає! Діти нашої України і її Церкви життя офорвали за Божу і українську Правду. Невже ми аж такі байдужі, невже оглухи й не чуємо, невже осліпли й не бачимо, невже у грудях наших не серце, а твердий камінь, що спізнююємося з пожертвою?

**

Друга не менш важна і болюча проблема нашої Церкви — це наявний брак нових, молодих священиків. Більшість нашого духовенства — люди старшого віку, років 50 і більше. Кандидатів духовного звання

УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВНЕ СЛОВО

UKRAINIAN ORTHODOX WORD

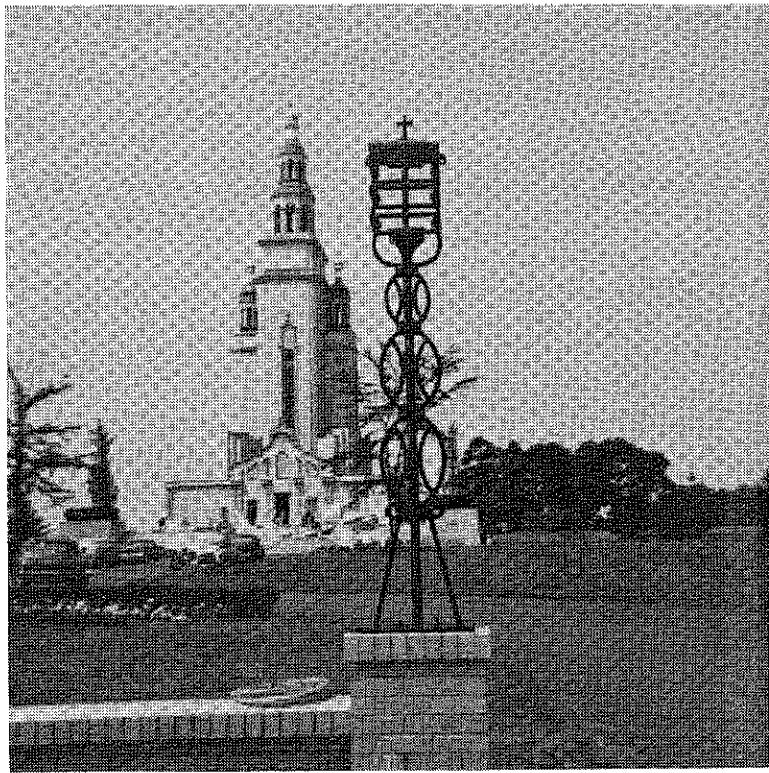
Box 595, South Bound Brook, N. J. — 08880.

Entered as Second-class Matter at the Post Office at South Bound Brook, N. J.

РІК XVI. — Ч. 9.

ВЕРЕСЕНЬ, 1965 — SEPTEMBER, 1965

VOL. XVI. — № 9.

Один з чотирьох ліхтарів, поставлених при в'їзді до Церкви-Пам'ятника.
Проект П. Холодного.

нашими правими українськими колами — з Єфремом, Дурдуківським, Ніковським та іншими. Умовтесь з ними, щоб вони зробили державний переворот. Нехай заарештують мене, вас і взагалі наших міністрів. Центральну Раду розпустить і візьмути владу до своїх рук. Ось таким чином може вратити українську державність, бо поставлять німці перед доконанім фактом, що українці самі зліквидували соціалістичну владу».

— Ну, а ви що зробили? — запитав я проф. Веселовського.

— Я сказав проф. М. С. Грушевському, — відповів мені Веселовський, — що його доручення, очевидно, довірочного, виконати не можу, бо я соціал-демократ. Нехай згине українська державність, але для історії ми, соціал-демократи, залишимося чистими і незаплямованими.

— Отже, можу вам подякувати, — зауважив я своєму старому приятелеві Веселовському, — що, може, завдяки вашій соціалістичній незаплямованості ми тут сьогодні з вами опинилися.

Як бачимо, висловлене колись іншим соціал-демократом крилате гасло: «Коли не соціалістична Україна, то нехай не буде й ніякої», якщо не було сказане ним, то має свій початок у Центральному комітеті української соціал-демократичної партії. Значить, річ не в тій або іншій особі, що так висловлювалася, а в наставленні соціал-демократичної партії, яка разом із соціал-революційною партією у 1917 році відігравала керуючу роль в політиці Української Центральної Ради».

Стільки проф. Величківський, який підтверджує версію, що курсувала серед нашого суспільства.

Невже не така сама ситуація твориться в великій громаді православних українців на еміграції, що страждають від церковної отаманії? Тут у декого теж подібний напрям — якщо Українська Православна Церква не буде такою, якої я хочу, якщо я не буду її херманічесм, то нехай згине! Великий гріх перед Богом і перед народом українським!

**

Місцевість, в якій живемо, виродовж років вибирала до міського уряду кандидатів одної політичної партії, яку ми тут називаємо „старою партією”. Нарешті, при останніх виборах перед двома роками виборці віддали свої голоси за кандидатів другої, нової партії. Новий уряд з ентузіазмом почав заводити реформи, клав нові вулиці, направляв старі, обновив міській ратуш і т. ін. Здавалось, що все в найкращому порядку і ця адміністрація залишиться при владі через кілька каденцій. Але, раптом, ні з цього, ні з того, урядники нової партії почали між собою сварку, одні одних очорювали в пресі і на різних зборах, одні одним закидують всяки надумки. Вкінці два чоловік урядники не тільки що посварились, але стали до бійки. Скандал такий, що сором усім, хто давав голос за кандидатів нової партії, і тепер вже видно, що при недалеких виборах вони перепадуть. А водії старої партії веселі, руки затирають, сміються, громадянам пригають — ми казали, що так буде!

Ось так і найменший роздор в українській православній збріноті, розподіл, розбрат, незгода, сварня, газетна полеміка — це радість найлютішим ворогам нашого народу і його прадідіної Церкви!

М. П. Г.

(Далі буде).

Готуємося до посвячення Церкви-Пам'ятника

Церква-Пам'ятник — це спільній монумент над могилами наших Попередників та рідних і найдорожчих нам.

Церква-Пам'ятник — це вияв глибокої пошани до Героїв і Мучеників Українського Народу,

Церква-Пам'ятник — це дуже скромний хрест над захороненнями ворогом могилами мільйонів — жертв Великого Голоду,

Церква-Пам'ятник — це лише скромна спроба відтворити велич українських святынь, що їх зруйнували Москва тільки в ХХ столітті,

Церква-Пам'ятник — це твір вільного українського духа, нерозривно пов'язаний з давнім українським церковним будівництвом,

Церква-Пам'ятник — це наш скромний вклад в скарбницю духовних і культурних вартостей С. Ш. А.

Церква-Пам'ятник — це свідоцтво, що її будівничі й фундатори жили не тільки для себе, але й для прийдешніх поколінь нашого народу.

Архієпископ МСТИСЛАВ.

З радістю сповіщаємо, що будова Церкви-Пам'ятника добігає кінця, а день її посвячення визначенено на неділю 10 жовтня цього 1965 року.

В цей день буде закінчено довголітній етап самої будови і започатковано новий. Одночасно з започаткуванням у Церкви-Пам'ятникові щоденних відправ, за душі наших Попередників та Героїв і Мучеників України.

Інського Народу, всі ми приступимо до пристраси й устатковання її, згідно з нашою церковною традицією та за найкращими зразками давнього українського церковного мистецтва.

Цей другий етап не менше важкий, ніж перший, що його ми вже з Божою допомогою перейшли. Віримо, — він буде коротший, ніж попередній, а цю віру будуємо на прикладах гідної подиву жертвенності дотеперішніх будівничих і фундаторів Церкви-Пам'ятника.

**

День 10 жовтня 1965 р. буде святом перемоги світла над темрявою, що її родить байдужість і зла воля, які спряглися були, щоб до поставлення Церкви-Пам'ятника не допустити, або хоч спізнати та в невідоме далеке скерувати. Цей день стане днем великої радості для тих, хто вже поклав свою цегlinу в її мури і цим виконав свій обов'язок перед Богом і Україною. Пам'ятаймо про це і подбаймо, щоб кожний присутній на святі посвячення Церкви-Пам'ятника мав підставу вважати себе за повноправного учасника цього свята та не був на ньому лише і тільки звичайним глядачем за кошт інших.

А, щоб стати повноправним учасником свята посвячення Церкви-Пам'ятника, треба завчасу вписати се-

бе до книги фундаторів і будівничих її. Це відноситься не тільки до кожного з нас, але й до всіх парафій, сестрицтв і братств та всіх українських громадських організацій і установ. Кожна церковна і громадська організація має свої власні засоби. Нехай же, з нагоди посвячення Церкви-Пам'ятника, хоч скромна частина тих засобів піде на цеглину в її мури!

**
*

На першому етапі будови Церкви-Пам'ятника серед нас було чимало байдужих до цього святого діла і ще більше „о щадних”. Останні дуже пильно берегли своє ощадності. З цим мусів рахуватися Провід Церкви, а тому всі заходи були скеровані на те, щоб будова коштувала як найменше. З огляду на те, до будови не раз уживалося найдешевший матеріал. А оце й приклад з останніх днів будови. Провід хотів було покласти в церкві мармурову підлогу, щоб, м. ін., і цим пригадати величність давніх українських храмів, що їх збезчестила й зруйнувала Москва. Та, на жаль, обмеженість засобів на закінчення будови Церкви-Пам'ятника не допустила до реалізації цього задуму. Підлога буде з „тераццо” — дешевша.

**
*

Тільки в однім ХХ столітті Москва зруйнувала в Україні тисячі Божих храмів і в першу чергу ті давні, що сотками років були пристановищем і захищали для української душі. Українська ж душа, що постійно стремить до чистого й прекрасного, сотками років прикрашувала ті храми високомистецькою своєю творчістю, розписуючи їхні стіни і ікони та ставлячи в них чудові іконостаси, рівних яким годі було знайти в цілому світі. Тому священним обов'язком українців у вільному світі — відновити велич зруйнованих українських святынь хоч би в одній і поставити цей храм саме у вільному світі, як свідоцтво невмирущості українського духа. Цей обов'язок відчув і зрозумів Провід Української Православної Церкви в США і взяв на себе почесний тягар його здійснення.

Чи Провід Церкви якслід цей обов'язок виконав? — Ні, бо обставини і захоплення українського загалу в США добром-достатками, що їм дала ця країна, змушували Провід бути вельми обережним і обмежуватись до скромного й дешевого. Як досі, кошти будови Церкви-Пам'ятника не сягають і \$750.000.

А чи український загал у США в спроможності гідно прикрасити й устаткувати Церкву-Пам'ятник хоч у середині та цим виконати свій обов'язок перед Богом і Україною й подякувати Америці за той нечуваний добробут, яким вона нас обдарувала? — Так, і легко, але при умові, що кожний з нас дасть хоч би десятину з десятої частини того, що подає у своїх податкових зізнаннях, як видатковане на релігійні і харитативні цілі.

**
*

Про будову Церкви-Пам'ятника, на молитовний спогад наших лопередників та Героїв і Мучеників Українського Народу, знають вже і в Україні. З світлин

Церкви-Пам'ятника, які дістались в Україну, роблять відбитки й вживають їх за іконки, бо ж друк „предметів культу” в ССР суворо заборонений. В деяких листах з України питают — на честь якого свята, чи під покров якого святого віддано Церкву-Пам'ятник, або — коли нарешті відбудеться її посвячення?

І це мусимо взяти під увагу та покласти в глибині нашого серця, розпочинаючи етап — устаткування й прикраси Церкви-Пам'ятника.

**

Від найдавніших часів мури і ризниці наших вікових святынь переховували скарби понад скарби, що ними щедро обдаровували наші церкви побожні добродії й фундатори, від великого будівничого церков Божих Гетьмана Івана Мазепи, починаючи, й на бідних українських жінках кінчаючи. Останні обдаровували церкви розкішним українським вишиванням, якого не мала решта світу. Господь хотів, щоб дещо з церковних вишивок XVII і XVIII ст. знайшлося в Архіві-Музей нашої Церкви в США. Є там чимало інших пам'яток нашої славної церковної минувшини, як ікони, старі рукописи, стародруки, облачення, гетьманські універсалі, відбиті з різьби по дереві й міді свв. Антимінси, напрестольні хрести й натільні хрестики та ін. Всі ці скарби, на яких і ціні нема, будуть згодом виставлені в музеї під Церквою-Пам'ятником, щоб, у першу чергу, натхнути наших дітей і внуків до любові до всього того, що було дорогим їхнім прадідам, дідам і батькам, та, подруге, показати вільному світові славну минувшину Українського Народу. Всі ці пам'ятки повинні стати нам за зразок для прикраси й устаткування Церкви-Пам'ятника в її середині.

**

День 10 жовтня ц. р. буде кінцем першого етапу в будові Церкви-Пам'ятника і початком другого, не менше, а може й більше важного, як перший. Поставлення іконостасу і ікон у ньому, розпись стін і заосмотрення церкви в усі необхідні церковні речі — це головне завдання, що стоїть перед усіма нами тепер. Віримо, що цей другий етап буде коротший, ніж був попередній. Бо ж, коли знайшлися щедрі фундатори самої будови, так напевно знайдуться й інші добродії, що щедро обдарують наш Храм-Пам'ятник внутрішньою прикрасою. Все ж таки, вже тепер звертаємося до них з закликом — поспішіть прикрасити Церкву-Пам'ятник чим може: іконою до вівтаря й іконостасу, різним устаткованням вівтаря, хоругвою, гарно оправленою Богослужбовою книгою, вишиванням на покриття Св. Престолу й жертівника та іншим необхідним. Хто ж заможніший, нехай впише себе в книгу добродіїв Церкви-Пам'ятника, як фундатора вхідних дверей до церкви, мистецьки різблленого в дереві обрамовання хорів, панікадил („лавуків”) і свічників, мозаїчних ікон, коштовної підлоги з „тераццо” і т. п.

До речі буде тут згадати, що Провід Церкви рішив, — ще перед посвяченням церкви, встановити над вхідними до неї дверима ззовні три мозаїчні ікони (Св.

Покрови і двох архангелів. Проект цих ікон виконав найвизначніший наш іконописець проф. Петро Холодний, мол.) і цим показати людям, яким високомистецьким повинно бути внутрішнє оформлення церкви. Ці три мозаїчні ікони уфундували три побожні особи, кличучи одночасно інших людей доброї волі літі за їхнім прикладом.

Бажаючі обдарувати Церкву-Пам'ятник якоюсь окремою річчю, повинні в цій справі звертатись до Консисторії Церкви, щоб домовитись, яку саме річ вони могли б дарувати та за якими українськими мистецькими зразками її виконати.

**

*

Шлях, від започаткування будови й по сьогодні, був тяжкий і густо посіаний різними труднощами. Була різна критика — конструктивна й пустопорожня. Останньою прикривалися ті, що ще досі й цента не дали на Церкву-Пам'ятник, або дали щось, от так „на-відчепного“. Вони ж, своїм пустомельством, розтягли час будови на майже десять років.

До цього варто додати трохи статистики. Отож, коли рахувати, що пересічно заможня українська родина в США легко могла б дати на будову Церкви-Пам'ятника всього і тільки \$50 (п'ятдесят дол.), тоді з сумом прийдеся ствердити, що у списках жертвоздав-

ців на Церкву-Пам'ятник нема і 2.500 родин, які пожертвували на це святе діло \$50 і вгору. Треба ще знати, що ті, що пожертвували на фонд Церкви-Пам'ятника \$50 і більше, зложили разом майже 65 відсотків усіх пожертв. Як бачимо, фактично Церкву-Пам'ятник поставили всього лише яких 2-3 тисячі українських родин, що були дійсно щедрими й свою жертву давали „на Боже“, керуючись лише і виключно дорогооказими свого українського серця й чистим, нічим незапомороченим розумом. Без отих дійсно добродіїв не стояла б сьогодні в цілій своїй красі наша Церква-Пам'ятник і не чарувала б своїх і чужих. А треба знати, що наша Церква в США нараховує понад 25.000 родин.

Правда, сьогодні все більше й більше охочих сказати, що, мовляв, — „Церква-Пам'ятник і моя церква“. Отож, право на це вони мають повну змогу легко здобути. Вистарчить, коли ще перед днем посвячення, ще перед днем 10 жовтня ц. р., вони впишуть свою жертву в книгу будівничих і фундаторів нашої Святині.

**

Готуймося ж до численної участі в святі посвячення Церкви-Пам'ятника та завчасу подбаймо, щоб бути на ньому повноправними учасниками, а не звичайними глядачами!

Православіє в Фінляндії

Несподівано заіснувала переписка між Консисторією нашої Церкви і Церковним Управлінням Православної Церкви в Фінляндії. Сталося це з приводу будови жіночого монастиря, зліквідованого большевиками в Карелії, в наслідок відлучення частини цієї країни від Фінляндії й приєднання, після останньої великої війни, до ССРР. Саме тепер докінчують устатковання цього монастиря, єдиної жіночої чернечої обителі в Фінляндії, в якій, до речі, є одна наша землячка. На устатковання цього монастиря наша Церква вислава скромний дарунок в сумі \$100. Владика Архиєпископ Фінляндський прислав щиру подяку, разом з коротким описом стану Православія в Фінляндії. З самого боку Консисторія нашої Церкви обдарувала бібліотеку Духовної Семінарії в Фінляндії виданнями нашої Церкви, до всіх річників Календаря і „Укр. Прав. Слова“ включно. Нижче подаємо опис життя й організації Православної Церкви в Фінляндії.

**

Православіє в Фінляндії визнають головно карели, що проживали раніш біля східного кордону. Вже в X столітті можна помітити сліди впливу православія, яке стало проникати в Карелію ймовірно в зв'язку з торговельними стосунками карелів з слов'янами. В наступному столітті бачимо місіонерство на берегах Ладожського озера, на островах якого мабуть в XII чи XIII столітті засновано Валаамський монастир. В XIV столітті виник на іншому острові Коневський монастир, а в 1560 роках і Печенігський монастир в Лапландії близько Північного Льодового Океану. Напочатку XVII століття, коли Карелія підпала під володін-

ня Швеції, були вжиті спроби навернення карелів на лютеранство. Ці спроби не вдались, але в їх наслідку більшість православного населення покинуло свою батьківщину і переселилось далі на схід, в російську Карелію.

Приблизно з середини XIX століття в культурно-освітній діяльності і національному самоусвідомленні православних карелів помічається значне піднесення. Богослужби часто відбуваються фінською мовою, на духовно-релігійну освіту народу звернено більше уваги, появляється православна література фінською мовою. В 1892 році була заснована Фінляндська Православна Єпархія. Коли ж в 1918 році Фінляндія стала самостійною, православна Церква стала автономною, одержавши на те згоду Московського патріарха Тихона. В 1923 році Фінляндська Православна Церква перейшла в юрисдикцію Константинопольського патріарха і стала з того часу Автономною Фінляндською Православною Архиєпископією.*)

Друга світова війна спричинила нищівний удар Православній Церкві в Фінляндії. У висліді війни Церква втратила 90% свого майна, і 70% її членів було змушене залишити рідні місця і розселитись по всій країні. Здавалось, що наступив кінець православію в Фінляндії. Але і в розсіянні члені Церкви виявили велику заповзятість, жертовність і любов до своєї віри. Особливо знаменне натхнення, з яким в цей тяжкий

*). Перехід Фінляндської Православної Церкви в юрисдикцію Константинопольського патріархату визнано патріархом Московським Олексієм і його Синодом 30. IV. 1957.

УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВНЕ СЛОВО

UKRAINIAN ORTHODOX WORD

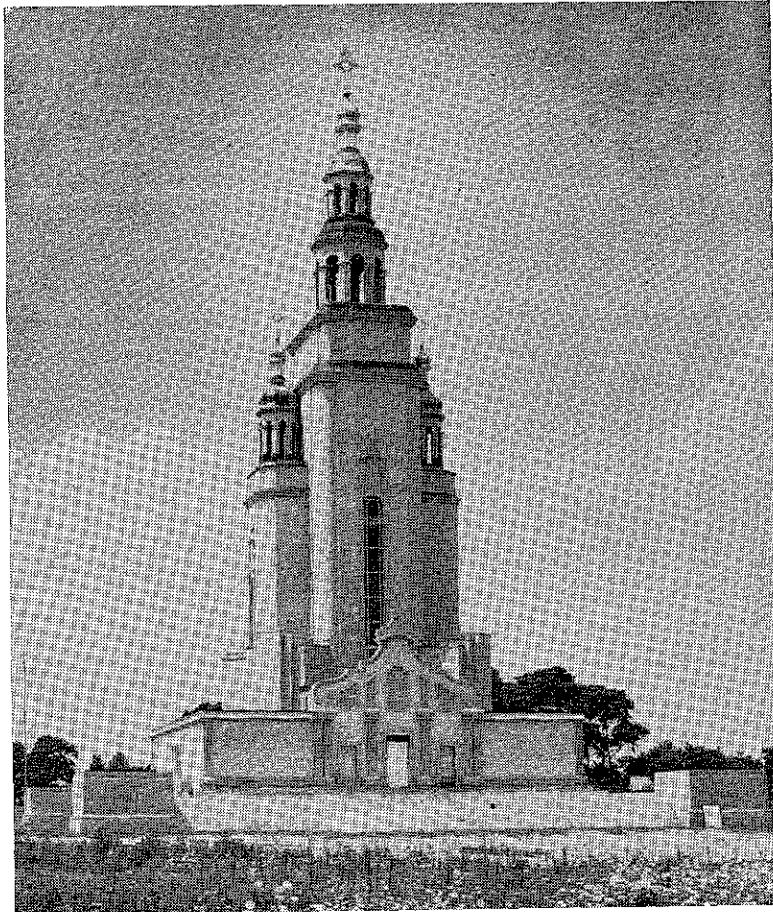
Box 595, South Bound Brook, N. J. — 08880.

Entered as Second-class Matter at the Post Office at South Bound Brook, N. J.

РІК XVI. — Ч. 10.

ЖОВТЕНЬ, 1965 — ОКТОBER, 1965

VOL. XVI. — № 10.

Пам'ятаймо про неділю 10 жовтня 1965 р. — день посвячення Церкви-Пам'ятника.
Не забудьмо з цієї нагоди дати дарунок на мистецьку прикрасу церкви в середині.

Архіпастирське Послання Митрополита Церкви

на день Посвячення Церкви-Пам'ятника: 10 жовтня цього 1965 р.

Мої Брати й Сестри,
Архіпастири, Пастири й Вірні
Рідної нам Церкви Божої!

Ми докінчуємо тепер будову нашої Церкви-Пам'ятника. Залишається ще достойно оздобити її Святощами всередині: збудувати достойний Слави Божої Святий Престол, потрібний для нашого духовного взнесення Іконостас і всюди розписати її Святыми Образами.

Ми віримо, що Божа Ласка, яка довела нас до здигнення нашої Церкви-Пам'ятника, приведе нас в часі до завершення нашої праці в ній.

Ми творимо тепер Перше Посвячення нашої Церкви-Пам'ятника, щоби мати змогу, вже тепер, приносити в ній наші молитви і Жертву Святої Євхаристії за Тих усіх, що на спомин їх ми цю Церкву-Пам'ятник возвдигли.

Боже Милосердя, в часі теперішньої Великої Руйни на нашій Землі, в часі напасної й силуваної смерти мільйонів нашого люду, в часі поголовного винищення Оборонців нашої свободи та знищення нашої Церкви, це Боже Милосердя вивело нас з Рідної Землі, заощадило наше життя і оселило нас в цій країні.

Ми, не з своєї волі, лишили Рідну Землю, але ми не лишили, а понесли з собою Велику, Незміру Печаль теперішньої недолі нашого Народу.

Ми лишили Рідну Землю, але ми не лишили, а несемо з собою Велику й Непохитну Віру, що Боже Милосердя в часі, возвдигне в силі наш Народ і буде Він вільний і в Божім Проводі.

Нашим дітям і наступним поколінням нашого Народу, на цій Землі нашого оселення, ми всі, подвигнені нашими Печалею, Любов'ю, Вірою, нашими жертвами возвдигаємо цю Церкву-Пам'ятник.

В Ній кожноденно будуть вносятися до Бога наші молитви за Мучеників нашої розп'ятої Церкви, за її Первосвятителя, Митрополита Василя, за всіх її Єпископів, Священство й Вірних безжалісно замучених. Вони всі у Бога живі і живі Вони в нашій пам'яті. Вони — Незабутні.

В Ній кожноденно будуть вносятися молитви за Тих усіх, що падали на полях бойовищ в обороні свободи свого Народу, за Тих, що гинули мучені в льохах від їх катів, за Тих, що гинули в голоді й холоді та виснажуючій праці на засланнях. Вони всі у Бога живі і живі Вони в нашій пам'яті. Вони — Незабутні.

В Ній кожноденно будуть вносятися до Бога наші молитви за Ті Мільйони Нашого Люду, що їх немилосердно кат засудив на страшну, повільну голодову смерть, в його дії на знищення сили нашого Народу, на затертя в Нім самої мрії про волю. Вони всі у Бога живі і живі Вони в нашій пам'яті. Вони — Незабутні.

Це на спогад їх усіх ми всі возвдвигли Церкву-Пам'ятник. Ми возвдвигли нашу національну Святиню.

Ця возвдвигнена Святиня має служити нам на спогад, має служити нашим дітям в наступних поколіннях, на їх виховання в любові до Землі, з якої вийшли їх батьки, в любові до Народу, з яким вони покрові споріднені.

В часі Посвячення молімось, Брати й Сестри:

Боже Великий! Благослови нашу Святиню! Її Тобі приносимо!

Нехай непохитно стойть ця наша Святиня віки!

Нехай голосить Вона про нашу пам'ять про Рідну Землю, про нашу любов до Братів і Сестер на Ній!

Нехай голосить Вона про нашу віру, що Божа Всемогутність в часі возвдвигне наш Народ і дасть Йому мирне, щасливе й вільне життя!..

До Твого „Серця”, Вічний, до Твоєї Любові благально доступаємо ми, не відкинь нас!

† ІОАН, Митрополит.

Церква-Пам'ятник — це спільній монумент над могилами наших Попередників та рідних і найдорожчих нам.

Церква-Пам'ятник — це вияв глибокої пошани до Героїв і Мучеників Українського Народу

Церква-Пам'ятник — це дуже скромний хрест над заораними ворогом могилами мільйонів — жертв Великого Голоду.

Церква-Пам'ятник — це лише скромна спроба відтворити велич українських святинь, що їх зруйнувала Москва тільки в ХХ столітті.

Церква-Пам'ятник — це твір вільного українського духа, нерозривно пов'язаний з давнім українським церковним будівництвом.

Церква-Пам'ятник — це наш скромний вклад в скарбницю духовних і культурних вартостей С. Ш. А.

Церква-Пам'ятник — це свідоцтво, що її будівничі й фундатори жили не тільки для себе, але й для прийдешніх поколінь нашого народу.

Архієпископ МСТИСЛАВ.

УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВНЕ СЛОВО

UKRAINIAN ORTHODOX WORD

Box 595, South Bound Brook, N. J. — 08880.

Entered as Second-class Matter at the Post Office at South Bound Brook, N. J.

РІК XVI. — Ч. 11—12. ЛИСТ.-ГРУДЕНЬ — 1965 — NOV.-DECEMBER VOL. XVI. — № 11—12.

На вільній землі Вашингтона, під зоряним американським прапором, знайшла собі місце Всеукраїнська Святина.

Слово Митрополита Іоана

ПІД ЧАС ПОСВЯЧЕННЯ ЦЕРКВИ -ПАМ'ЯТНИКА

Ваше Високопреосвященство, Високопреподобні, Всечесні Отці і дорогі во Христі Брати й Сестри!

Слава Богові за все!

Це хоче сказати в цю величну мить моє серце, і моя радість.

Церква-Пам'ятник збудована.

Наше покоління, особливо ті, що приймали участь в діях нашої, так трагічної, але й величної, доби, можуть бути тепер спокійні. Їх мрія взвести достойний Пам'ятник цій добі — сповнена.

Цього жадало їх серце, це непокоїло їх сумління... І Церква-Пам'ятник стоїть тепер і промовляє нам про пережите, про міліони жертв цієї доби, міліони поляглих в боротьбі, міліони замучених в катівнях ворога, міліони засланих і померлих голодовою смертю. Церква-Пам'ятник особливо промовляє нашому серцю про долю розложеній ворогом і замушеній рідної Церкви нашого народу...

Все, так згадане, це Жертви, що їх зложила наша Нація за святе діло її самовизначення, за святе право жити своїм питомим незалежним життям і доходити в нім і Правди Божої, і свободного розвою, до якого кличе нас Божий Провід.

Довгі роки точилася будова цього Храму-Пам'ятника... Чимало було нарікань і критики, не завжди дружньої і широї... Треба було через все це перейти і... мрії не втратити...

Це було в серцях усіх нас. Церква-Пам'ятник збудована пожертвами і трудами всіх. Тисячі нашого народу давали їх жертви... Це було „полум'я вогню любові” до переденої доби в тисячах сердець. Однак, треба було знайтися одній особі, щоби цей „полумінь любові”, іскру його „викресати”, запалити. Ця честь без сумніву належить Високопреосвященному Владиці Мстиславу. Здебільшого це була Його мрія, Його ініціатива і у важкі хвилі критики й осуду він поніс болі, злучені з тою будовою. Я щасливий, що в імені Церкви можу винести прилюдно це засвічення. Церква і Нація, Дорогий Отче Владико, Вам на все вдячні за це досягнення...

Нехай же віки стоїть наша Церква-Пам'ятник! Нехай учасникам дій нашої доби дає дорогу згадку про пережите! Нехай навчає наших дітей і їхніх дітей про славу й печаль на-

шої доби і викликає в нас любов до рідних Нації і Землі! Нехай голосно промовляє забудована нами Святыня про потребу нашого волелюбивого Американського Народу стояти пильно на стороні волі!

Святыня це є й Пам'ятник, і Храм Молитви. І молитва в храмі цім за долю нашої Нації, за жертви її в боротьбі за вільне життя буде кожноденна, безперстанна...

Зі всіх кінців Злучених Держав Америки прибувайте сюди, тут знайдете подих всього рідного, знайдете в цім заспокоєння і віру: Прийде день і вільною буде наша земля і наша нація на ній Нація.

Не забувайте за Церкву-Пам'ятник! Це Свята наша Церкви-Нації на всі часи! Такою творіть її і майте її! Амінь.

Блажен. Владика Митрополит Іоан виголошує своє слово, з нагоди посвячення Церкви-Пам'ятника.

Архиєпископ ВОЛОДИМИР

Величаймо Св. Архистратига Михаїла і всі Ангельські сили

„Прийдіть, Христолюбці, чистими помислами і своєю благостоянною Собор Архангелів вшануємо” (На літ. ст. 2).

Ось такими словами св. Церква закликає нас вшанувати „собор” дев’яти чинів ангельських в день св. Архистратига Михаїла (21. XI). Св. Ангели оточують престол Божий і моляться за ввесь світ. Начальником їх є Архистратиг Михаїл, поставлений над ними Богом за вірність і твердість його служення Богові.

Св. Церква шанує Собор свв. Ангелів особливим святом, бо між світом ангельським і людьми існує спільність і тісний зв’язок. Богові вгодно було, створивши Ангелів, заповісти їм, щоб вони піклувалися про людей і помогли їм в ділі спасіння (Жид. I, 14): „Вони служебні духи, які посилаються на служення тим, що мають наслідувати спасіння”. Господь, піклуючись про людей, приставив до них свв. Ангелів, щоб вони керували ними, давали добрі поради, захищали їх від злих духів і оберігали від усякого нещаства. Свв. Ангели завжди піклуються про нас і не залишають людей без свого нагляду. Вони слідкують за нашими ділами і вчинками, скеровують їх до добра і сприяють кожному в досягненні моральної звершеності. Вони ж зберуть нас колись на Суд, який чекає всіх людей (Юд. I, 14-15). Св. Письмо говорить нам про ту участь, яку беруть Ангели в людському житті. Св. Димітрій Ростовський повчає нас, що „Ангели охороняють нас на всіх путях наших, якщо тільки ми ходимо стежками добра” (тв. т. II).

В житті благочестивих людей ми знаходимо багато прикладів близької спільноти Ангелів з людьми і того піклування про них, яке вони мають. Так, в Старому Завіті Ангели вивели Лота з Содома, приреченого на загибел (Бут. XIX, 15); Ангел супроводив благочестивого Товію в його подорожці (Тов. V, 4). В Новому Завіті Ангел звільняє ап. Петра з в’язниці, підбадьорував ап. Павла під час бурі на морі (Дії V, 19-21, XXVII, 23), зміцнював сили мучеників за віру християнську в часі гонінь.

Під час св. Хрещення кожному з нас дано Ангела-охоронителя, який наставляє нас у щасті, підтримує в нещасті, втішає в горі і всяких скорботах і стражданнях. Ангели-охоронителі скеровують наші думки, бажання і слова до доброго і помагають нам в ділах

благочестя. Вони відвертають нас від зла, навчають приборкувати наші пристрасті і моляться перед Богом за спасіння наших душ. Як правдиві друзі, вони радіють, коли ми каємося в своїх гріхах і стаємо на шлях чеснотливого життя (Лк. XV, 7-10), і плачуть, коли ми лишаємося нерозкяяними.

Таке піклування про нас Ангелів-охоронителів може помітити всякий уважний до себе християнин, якщо він звертає увагу на різні події із свого власного життя. Напр., скільки разів трапляється нам бути в сумному настрої нашого духу, коли ніщо не може нас втішити, ні заспокоїти, і ось раптом щось наповнює нас тихою небесною радістю, і нам стає легко на серці, і ми забуваємо своє горе. Різні нещаства і невдачі в ділах наших, що трапляються в нашому житті, віднімають у нас бадьорість і радість, аж ось зненацька якась таємна сила вливає в нашу душу мужність і підбадьорує нас. Іноді в нас з’являються наміри, які могли б привести нас до тяжкого гріха, але в цей час невидима рука стримує нас від здійснення наших намірів і звільняє нас від нечистих думок. Ця невидима сила, цей невидимий помічник — ніхто інший, як наш вірний друг Ангел-охоронитель. Якщо ми не відчуваємо біля себе присутності Ангела-охоронителя, то, значить, ми неуважні до своєї душі і не звертаємо уваги на свого Ангела і не хочемо бути в спільноті з ним. Горе тій душі, яка не турбується про себе і своїми недобрими ділами віддає від себе свого Ангела-охоронителя!

Отже, всі ми повинні пам’ятати, що в кожного з нас є Ангел-охоронитель, і старатися мати спільність з ним. Для цього необхідно нам звертатись до нього і думкою, і серцем, щоб з’явилось у нас шире бажання прислушатися до його голосу. Необхідно звертатися з молитвою про поміч нам, і для цього св. Церква подає нам багато зворушливих молитов до Ангелів. Коли ми досягнемо спільноти зі своїм Ангелом, то повинні підтримувати її чистотою свого життя, а коли ж цю спільність ми затираємо нечистими ділами, то повинні очистити себе ширим покаянням у вільних і невільних прогріях. Це необхідно для нашого спасіння, бо Ангел-охоронитель дається нам на все життя, але коли християнин у своїх порочних ділах і вчинках доходить до крайніх меж і стає нерозкяяним грішником, то Ангел-охоронитель від-

ступає від нього, і грішник позбавляє сам себе його заступництва і помочі. Після цього до нього підступає злій дух і легко спопкушає його на гріх, і він може дійти до найтяжчих переступів Закону Божого. Однак, які б не були великі його гріхи й як тяжко не образив би він свого Ангела-охоронителя, він завжди може примиритися з ним через покаяння. Слово Боже каже нам, що коли грішник навертається до Бога, то велика радість буває на небесах між Ангелами. Отже, свв. Ангели беруть в нашому житті велику участь, виявляють ніжне піклування про нас і завжди готові помогти нам, коли ми просимо у них помочі.

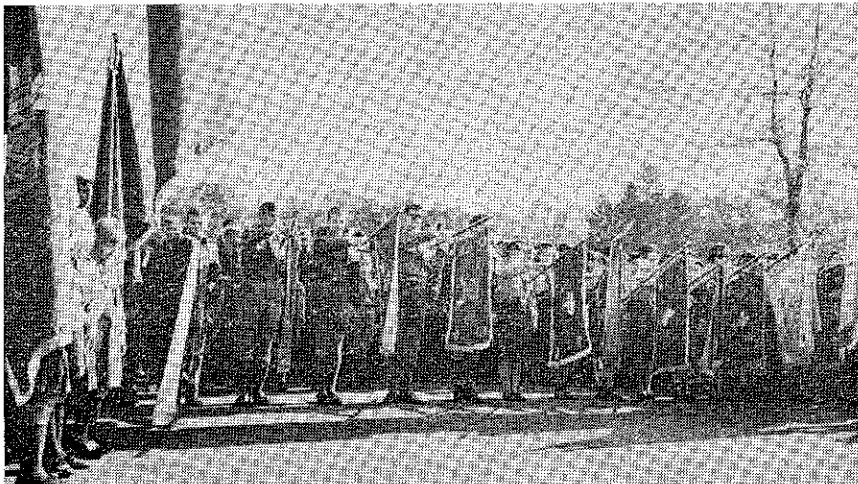
Чи вмімо ж ми дорожити нашими друзями — Ангелами-охоронителями? Розгляньмо наші діла і вчинки і подивімось, чи відповідає наше життя тим турботам, які мають про нас Ангели? Коли ми щось думаемо, говоримо чи робимо, то чи пам'ятаемо ми тоді про те, що наш Ангел все бачить, все чує, все знає і чи викорінюємо ми наші порочні думки, чи стримуємося від лихослів'я, чи уникаємо злих діл, щоб не образити свого Ангела? Чи вдаємося ми з молитвами до Нього про поміч нам в побожному житті? На жаль, часто буває навпаки, бо ми буваємо опановані злими думками, носимо в серці ненависть, заздрість і ворожнечу до близжніх. При нас стойть Ангел, а ми не соромимось вимовляти такі слова, які ображають і людський слух. Біля нас невидимо присутня істота невинна, чиста й свята, а ми опоганюємо себе непристійними ромувами й пересудами. Ось як ми часто відплачуємо Ангелам за ту участь, яку вони приймають у нашему житті. Ось як ми дорожимо своїми найкращими друзя-

ми, даними нам Богом.

Отже, ми повинні бути уважні до всіх своїх думок, слів і діл, щоб своєю неуважністю не образити Ангелів і не позбутися їхнього заступництва за нас перед Богом і помочі в досягненні нами свого спасіння, щоб нам сміливо стати перед хором Ангелів на Суді Христовому. В нас є небезпечні вороги — злі духи, з якими через наші немочі ми не в стані боротися, а тому нам необхідно старатися, щоб Ангели були нашими захисниками і помічниками в боротьбі із злими духами, бо „противник наш диявол ходить, як лев, що ричить, шукаючи кого пожерти” (1 Петра V, 8). Ми повинні турбуватися про чистоту своєї душі, бо Ангели можуть мати спільність тільки з невинними й чистими душами.

Будьмо ж вдячні свв. Ангелам за їхнє безнастанне піклування про наше спасіння. Страймося бути достойними добродійств високих наших Покровителів, що не соромляться служити нашему спасінню, хоч вони й вищі за нас своїм достоїнством, як небесні сили. Доручімо себе їхньому доглядові і захистові, стримуймося від усяких злих діл і охороняймо серця свої від усякої неправди. Постраймося, щоб зустріч наша з ними на Суді Христовому принесла нам не сором і горе, а віту і радість.

Молімось св. Архистратигу Михаїлові зо всім Ангельським собором словами Церкви: „Стойте ви повсякчас перед страшним престолом Божим, осяні промінням потрійного Сонця. Просвітіть же і нас, що свято ваше світло шануємо, гріховну темряву від нас відганяючи, і щиро моліть Бога, пресвітлі молитвенники, щоб спастися нам від усякої біди і напasti” (Сід. на Утр., гол. I).

Пластові пралори схилено під час співу „Вічна Пам'ять”, вшановуючи цим наших славних попередників та героїв і мучеників Українського Народу.
Світлина з посвячення Церкви - Пам'ятника, 10 жовтня 1965 року.

Привітання з нагоди посвячення Церкви-Пам'ятника

Иого Високопреосвященству

Високопреосвященішому Мстиславу,
Архиєпископі УПЦ Церкви в США.

Ваше Високопреосвященство і улюблени! Брати мої!

В день Вашої радості, коли Господь позволить Вам зносити молитви Йому в новоосвяченім Храмі-Надгробкові Синів України, що життя своє за неї положили, приєднуємося й ми до молитов Ваших і словами мудрого Будівничого Єрусалимського Храму разом з Вами промовляємо:

„Тим, що в Храмі тому молитимуться, нехай вкаже Господь добру путь, щоб нею простиувати. Нехай заступиться за Правом Народу нашого і простиТЬ прошина його. Нехай наверне й тих, що кривду чинять Народові нашому та кожному віддасть по заслугі його. А найголовніше — нехай наше серце сучільно віддане буде Господеві й Богу нашему, щоб ходили ми усі за установами Його та пильнували заповіді Його”!

Молимо Бога, щоб благодать Його завсідги перевбувала з Вами, освячувала труди Ваші, що несете Ви їх для Храму цього. Вітаємо усіх Вас від душі і просимо у Бога Вам сили та витривалості щасливо скінчити святий початок. Молимо Вас не перейматися сичанням та злою намовою ворогів Божих, що прагнуть спинити святе діло Ваше. Бог з нами! А коли з нами Бог, то хто нас переможе?

З правдивою любов'ю во Христі
Брат Ваш — † Митрополит Ніканор

5 жовтня, 1965 р.

Карльсруе, Німеччина.

* * *

Блаженнішого Митрополита Іоана, Високопреосвященішого Архиєпископа Мстислава, керівні Органи нашої Церкви, Всечесне Духовенство і всі Організації при ній вітаю з нагоди першого освячення Церкви-Пам'ятника:

День 10-го жовтня — радісний день для цілої УПЦ в США. Від сьогодні в храмі св. Апостола Андрея Первозваного щоденно буде возноситись всецерковна молитва за священномучеників і мучеників, що постраждали за Віру Православну, за тих 7 мільйонів, що від підступної руки гнобителів загинули 1932-33 р. від страшного голоду і їхні тіла розкидані на узліссях, у проваллях, ярах, рівчаках, на сплюндованих цвинтарях без хрестів і позбавлені християнського похорону, за тих, що боролися за волю України; за тих, що загинулидалеко від Рідної Землі на засланні, у в'язницях, на каторжних роботах у Сибірі.

Храм-Пам'ятник споруджений жертвеністю Духовенства і Вірних нашої Церкви з любові до тих, кого знищив жорстокий бо-

гоборний ворог, що володіє нашою Землею.

Цей Пам'ятник є Храм-Пам'ятник і є дійсно віковічний „пам'ятник“ спочилим мученикам, бо він в очах Божих вічно стоятиме перед Престолом Божим, як милостиня, як Жертва за мільйони жертв нашого народу. Їхні імена поминатимуться тут, доки стоятиме цей Храм.

Вірю, що в сьогоднішній урочистості з участию Архипастирів, Пастирів і Вірних виявилось торжество нашої Віри, нашої Церкви, велич і краса Богослуження, сила і могутність молитви, що є джерелом благодаті Божої. Така спільна молитва Архипастирів, Пастирів і Вірних зводить на нас великі милості й об'єднує нас „союзом любові і миру“ та закликає нас до збереження всіх національно-релігійних цінностей, що їх мала наша Батьківщина.

Глибока подяка, честь і похвала фундаторам, жертвовавцям і всім, що спричинилися до збудування цієї нашої національної Святині, особливо ж подяка Проводіві Церкви, зокрема — натхненникові і реалізаторові ідеї Церкви-Пам'ятника Високопреосвященішому Архиєпископу Мстиславові.

Не забуваймо, що в середині храм ще не викінчений, і справа нашої чести його оздобити й устаткувати.

Всім спочилим, на спомин яких споруджено цей Храм, Вічна пам'ять, а жертвовавців нехай Господь обдарує Своїми ласками і щедротами та щасливим довголіттям.

З любов'ю у Христі
† Архиєпископ Володимир.

* * *

Високопреосвящений Архиєпископ Мстислав, Бавнд Брук, ЗДА.

Ваше Високопреосвященство, Дорогий мій Владико!

Наближається великий та радісний День — свято відкриття і освячення Храму-Пам'ятника в Бавнд Брук. Знаю, яке значення має ця подія для Вас особисто: Це ж Ваша, Дорогий Владико, ідея. Це Ваша мрія та одна з цілей Вашого життя й діяльності. Відомо нам, що сильно тернистим був шлях до здійснення цього великого Вашого задуму. Але Господь допоміг Вам і Вашим однодумцям подолати труднощі та перешкоди і щойно тепер увесь український загал оцінить належно всю вагу цього спасеного діла.

Сердечно вітаю Владику Митрополита Іоана, Вас, Дорогий Владико, все Духовенство та Вірних Української Православної Церкви в США з успішним закінченням будови Храму-Пам'ятника та Днем його освячення.

частиною моральною нагородою для Вас в ці радісні дні, які будуть напевно записані, як світлі дати в історії нашої Рідної Церкви-Мучениці!

Хочеться вірити, що з цим успішним завершенням розпочатого Вами п'ять літ тому назад великого діла починаємо нову сторінку в нашому церковно-громадському житті, інспіратором і скріплювачем якого стала новозбудована Церква-Пам'ятник!

З любов'ю до Вас
Ваш Кость В. Варварів,
член Ради Митрополії УПЦеркви в США.
Вашингтон, 26 вересня 1965 р.

*

До Високодостойного Отця Мстислава, Архиєпископа Нью Йорку, Президента Консисторії Української Православної Церкви в США.

Ваша Екселенція!

Українсько-Американська Асоціація Університетських Професорів надзвичайно втішена великою історичною подією посвячення Церкви-Пам'ятника в С. Бавнд Брук, що відбудеться 10. жовтня 1965 р. Деякі члени нашої Асоціації візьмуть особисто участь у цьому небуденному торжестві. Інші, з усією Українською громадою і тут у вільному світі, і там на нашій поневоленій Батьківщині, будуть з Вами серцем, душою і молитвами.

Ми знаємо, що збудований Храм Божий буде слугувати всім нам символом непоборності нашого страждащого народу й пригадуватиме зайнамцям нашої обездоленої України, що нашої Волі до вільного життя на засадах християнської братської любові і врата адової не одоліють! Горі імієм серця!

проф. Михайло Пап, Голова.

*

Високопреосвященніший Владико!

Перш усього дякуємо усім за Вашу ласкаву пам'ять і дуже жаліємо, що ніяк не зможемо бути разом з Вами в час і день такого великого українського торжества, як посвячення Церкви-Пам'ятника. Ми дуже хотіли в той день у Вас бути, але обставини ніяк нам на це не дозволяють. Однаково ж хочемо бодай духом бути в той день з Вами, в день осягнення нового сьоми-милевого кроку в Вашій кипучій діяльності і хочемо долучитись, ми віримо, до тисяч інших добрих синів і дочек українського народу, нашою скромною пожертвою в висоті \$50.00 на докінчення цього незвичайного задуму, який, ми певні, причиниться для возвелчення Христової Церкви і вірного тій церкві нашого дорогоГО українського народу.

Церква-Пам'ятник це, на нашу думку, гідне і на часі возвелчення тих усіх мільйонів, які в обороні Христової Церкви положили тіло своє, а які так само гідно і жагуче любили свій прекрасний український народ, який, ми певні, скоріше чи пізніше затріумфує над ворогами своїми страшними. Во правда є непоборна.

Вітаємо щиро і сердечно Вас, Високопреосвящений Владико, і Ваших співробітників і просимо Ваших по-всякчасних за нас молитов.

Слава Ісусу Христу.
Вам віддані Нестор і Ірина Ріпецькі і діти.
Торонто, 8 жовтня 1965 р.

*

До Консисторії Української Православної Церкви в ЗДА, на руки Високопреосвященого Архиєпископа Мстислава.

Крайова Пластова Старшина в США вітає з глибокою пошаною в цей великий і пропам'ятний день усіх тих, що спричинилися до здвигнення цього Пам'ятника на пошану наших Попередників та Героїв і Мучеників Українського Народу.

Українські пластуни і пластунки виховані у вірності Богові й Україні вміють особливо оцінити кожний почин української спільноти для пошани нашого славного минулого і усіх тих, що віддали життя для своєї Батьківщини.

Сьогодні почування і молитви нас усіх єднаються тут у цьому Соборі, що постав зусиллям і працею не лише душпастирів і вірних Православної Церкви, але і широких кругів вільної української громади без різниці віровизнання.

Хай Всемогучий Бог має в опіці цих, що здвигнули цей храм на Його славу!

З християнським привітом
за Крайову Пластову Старшину
пл. сен. Юрій Ференцевич — голова,
пл. сен. Олександра Юзенів — секретар.

СЛОВО ВЛАДИКИ АРХІЄПІСКОПА МСТИСЛАВА В ДЕНЬ ПОСВЯЧЕННЯ ЦЕРКВИ-ПАМ'ЯТНИКА

Ваше Блаженство, Всечесні Отці, Дорогі Брати і Сестри! Слава Ісусу Христу!

Найперше, — щиро, сердечно і уклінно прошу Вас усіх — дарувати мені, що час і, особливо, шлях до сьогоднішнього радісного дня був аж такий довгий і тяжкий. Знаю, що час був би значно коротший, а шлях легший, коли б потребу заложення Осередку нашої Церкви в Америці і, особливо, ідею збудовання в ньому цього Храму-Пам'ятника поставив перед Вами хто інший, а не я. Свідомий цього сьогодні більше, ніж коли, ніж 10-12 років тому, коли, силуваний непереможним внутрішнім наказом, я почав намовляти усіх вас до побудови Пам'ятника над могилами наших славних попередників та Героїв і Мучеників Українського Народу. Повірте, що і мені не легко було крокувати цим довгим і тяжким шляхом, а може саме мені цей шлях видався найтяжчим і найдовшим...

Проте, сьогодні абсолютно не шкодую, що вивів вас усіх на цей шлях проб і нелегких іспитів, бо ж значну частину тих іспитів ми вже таки здали, а до

мети не так уж далеко. Очевидно, до сьогоднішнього радісного дня ми дійшли лише і тільки тому, що Господь поблагословив наші задуми і, Він же, натхнув до їх здійснення. І за це складаємо сьогодні Творцю і Вседержителю серцями нашими співану, безмежно щиру подяку.

Почуття обов'язку дбати про культ наших попередників присуще Українському Народові від віків. Лише чорні дні нашої минувшини, особливо ж дні неволі, дещо притуплювали це почуття. Проте, і ті могили, що вирости в чорні дні нашої минувшини, вміли з вітрами говорити і цим рятували кожне наступне покоління нащого народу від загади. Ці могили виростали з злій волі сусіда-загарбника, з волі ворога, який не даючи собі ради з невмирущістю Українського Народу, нарешті добачив, що, м. ін., джерелом сили, яка дає йому змогу жити — це могили наших попередників. Тому саме, в цьому жахливому ХХ столітті, ворог, обсіваючи Україну і простори поза нею мільйонами могил українських страдників, одночасно дбав, щоб ці могили з вітрами не говорили і вгору не росли, а тому приорював їх, ховав від людського ока. Це саме ворог зробив і з прекрасними давніми українськими цвинтарями, руйнуючи їх та обертаючи камінь з хрестів і надгробників на будову новітніх вавилонських веж... Свідками цьому багато серед вас, що отут зібрались сьогодні...

Образ сплюндурованих цвинтарів, доповнює другий, — збезчещених і зруйнованих святинь українських. Господь судив мені недостойному ступить на шлях єпископського служіння у страшні роки останньої війни, і розпочати те служіння в нашему стародавньому, прекрасному Києві. Як наймолодшому тоді єпископові Укр. Автокефальної Православної Церкви було мені доручено об'їхати Україну з благовісттям про відродження Рідної Церкви. Ці подорожі дали нагоду побачити Україну якнайдаліше на схід, північ і південь. Радість, яку давала змога охоплення всієї України серцем і розумом, стихійне відродження нашої Церкви і, особливо, нічим ненадщерблений побожний настрій учраїнської людини, — чорним серпанком прикрила страшна дійсність, бо не всюди цей побожний настрій наші люди мали змогу виявити в спільній молитві, в храмі Божому. Сотки українських церков, зокрема ж тих, що на їхніх мурах була виписана історія Українського Народу, — були ворогом збезчещені і зруйновані, а решта обернена на зерносховища, майстерні, клуби і театри.

Пустарі на місці зруйнованих церков та сплюндурованих цвинтарів українські створили в моїй уяві образ, який стоять перед мною. Й досі і напевно не зчезне з моїх очей до кінця життя. Проте, безмежно вдячний Богові, що цей образ жаху не притупив у мені почуття обов'язку, який, коли я знайшовся поза межами України, особливо ж у цій країні волі й великих дослідників, став для мене непереможним внутрішнім наказом, що його не в силі були зламати людські слабості й недосконалості. Цей наказ був виразний: — звести до гурту людей доброї волі, всіх тих, що ще не

забули з якого вони славного роду, всіх тих, що цілою глибиною свого серця переживають руїну нашої України і скерувати їхню волю до творчого чину, а в першу чергу до поповнення обкраденої ворогом скарбниці духовних цінностей Української Нації.

Боже Провидіння справило, що цю ідею-наказ одразу визнав і чималий гурт людей, людей дійсно доброї волі, що цю ідею почали проповідувати багато наших священиків і, що важче, що здіснення цієї ідеї визнав за історичну конечність Первоієрарх нашої Церкви Блаженніший Владика Митрополит Іоан. Згодом до здійснення цієї ідеї-обов'язку приступило багато-багато з-посеред вас, але, як досі, на жаль, ще не всі ми, що знайшлися на вольній волі і маємо нічим не обмежену змогу жити з Богом і для найближчого Ним визначеного нам близького — Українського Народу. Ще досі серед нас чимало звичайних глядачів, які збоку приглядаються нашому крокуванню до визначеній нам усім Божим Провидінням мети. Навіть, хто-знає, чи усі ми, що отут сьогодні зібрались, маємо радість і щастя сказати: — он, у тих Божих мурах і моя цеглинка вложена.

Проте, Боже Провидіння, що завжди немічне лікує, а недостаюче поповнює, дало силу і змогу, порівнюючи невеликому спочатку гурткові наших людей, на протязі всього і тільки 15 років, придбати цю Оселью, пустити в ній в рух друкарню, видрукувати в ній понад півтори сотки різних книжок, зібрати кільканадцять тисяч томів книжок в Архіві-Бібліотеці нашої Церкви, зібрати й перевозити велику кількість музейних скарбів — свідків великої духовної і матеріальної культури Українського Народу, започаткувати цей освячений цвинтар, на якому спочивають уже найвизначніші сини й доні нашої Нації і, нарешті, поставити оцей Храм-Пам'ятник, в якому ми повинні відтворити всю красу і велич стародавніх наших святинь, сотки яких зруйнували Москва і Варшава в одному тільки ХХ столітті.

Цієї повинності ми ще не виконали, ми тільки поставили Церкву-Пам'ятник і в міру наших сил прикрасили її тільки ззовні. Середина її ще не оздоблена. Ця оздоба повинна бути гідною наших славних попередників і рівною тій, що її мали Києво-Печерська Лавра, Золотоверхий Михайлівський монастир та сотки інших сплюндурованих наших святинь. На це всі ми маємо повну змогу. Всі разом ми в Америці сьогодні багатші від славних будівничих церков Божих в Україні — наших князів і гетьманів, на чолі з мудрим князем Ярославом і побожним Іваном Мазепою. Дякувати Богові, серед нас є натхнені Господом мистці — гідні спадкоєці найкращих будівничих і іконописців з минулих віків. Вони мають повну вільну волю та святе горіння виявити в своїй творчості всю силу українського таланту. Залишається тільки, щоб усі ми допомогли їм ширим серцем, чистим розумом, які завжди доводять людину до необмеженої щедрості. Допоможемо ж, коли будемо постійно пам'ятати, що:

Церква-Пам'ятник — це спільний монумент над мо-

гилами наших Попередників та рідних і найдорожчих нам.

Церква-Пам'ятник — це вияв глибокої пошани до Героїв і Мучеників Українського Народу.

Церква-Пам'ятник — це дуже скромний хрест над заораними ворогом могилами мільйонів — жертв Великого Голоду.

Церква-Пам'ятник — це лише скромна спроба відтворити велич українських святынь, що їх зруйнували Москва, Польща і Німеччина тільки в ХХ столітті.

Церква-Пам'ятник — це твір вільного українського духа, нерозривно пов'язаний з давнім українським церковним будівництвом.

Церква-Пам'ятник — це наш скромний вклад в скарбницю духовних і культурних вартостей С. Ш. А.

Церква-Пам'ятник — це свідоцтво, що її будівничі й фундатори жили не тільки для себе, але й для прийдешніх поколінь нашого народу.

ПРОМОВА ПРОФ. ДР. І. ФІЗЕРА

Подія, яку ми сьогодні святкуємо й відзначаємо, є таких грандіозних вимірів, що змушує нас давати перевагу нашим емоціям, відсугає на задній план евентуальну перцепцію, рефлексію чи якесь цікаве історичне узагальнення. Подія надто вагітна внутрішнім вдovolenням, успіхом, перемогою.

Та помимо психічного стану, хоч коротко, ляконічно, хоч, можливо, надто спрощено, дозволю собі схопити цей мент дещо раціоналізуючо.

Але перше: Що таке Церква-Пам'ятник концепційно? Дефініція надто важка, бо в ці два терміни входить не одно, але ціла група понять. Отже таку дефініцію можна зробити хіба дескриптивно. Наша Церква, в узькому фізичному розумінні, це не тільки церква, кириакон, еклезія, де збираються вірні для вигіднішого вшанування Господа Бога, але також templum, цебто місце, де за нашим переконанням перебуває і перебуватиме Сам Господь. І так, історично це поєднання двох концепцій — Церкви, як фізичного артифакту і templum (поняття до-християнського), який зарезервований виключно для явищ трансцендентального порядку, або, за нашою термінологією, — Бога.

Це дуже важливий аспект — бо ці два моменти взаємно себе контролюють і взаємно себе доповнюють. Відсутність одного обов'язково довела б до теологічних абсурдів другого. Церква без доповнюючого поняття templum, легко могла б перетворитися в громадський клуб, в комфорtabельний будинок, в якому евентуально можна вести безконечні й малоплодові дискусії з ділянки етики чи навіть метафізики. Таку редукцію поняття Церкви ми бачимо в деяких протестантських сектах, де раз на тиждень за склянкою чаю або вина, члени такого клубу-церкви провадять диспут про проблеми людського існування. З таких церков є виключений Господь, бо, коли Він, за їхнім розумінням, взагалі існує, є ідентичний з цілістю всесвіту.

Але й поняття templum без поняття Церкви могло б

зробитись абсурдним. Коли б підійти до церкви, як тільки templum, що ми бачимо у старинних греків і римлян, людина свідомо відкинула б можливість спокійної медитації про Бога, можливість безпосереднього поєднання з Ним. Він перебував би в межах храму, але туди людина не заходила б.

Ісус Христос сказав нам: „Прийдіть до мене всі...” Звичайно, що цей вислів не обов'язково сугерує тільки фізичне місце зустрічі з Богом, але воно його не заперечує. Церква з наявністю Св. Тайн конкретизує вислів Ісуса. Нам смертним значно легше розуміти ці слова категоріями часу й простору. Нам значно легше відчути Його присутність в Євхаристії, себто — в Церкві. Немінні, знеможені щоденними турботами, ми ідемо до Його храму, де в тиші, в ароматі ладану, в світлі блимаючих свічок, ми можемо поєднатися з Ним.

І так — наша Церква це ідеальна синтеза двох понять: поняття кириакон і поняття templum. Така синтеза — єдино правильна. Інших комбінацій, в світлі християнського вчення, не може бути.

Але наша Церква не тільки Церква в повному розумінні цього слова. Це — Церква-Пам'ятник. Це емоціяльна Церква. І ця емоціяльність вирізнює її в безконечному числі Божих храмів. Піднялась вона в небесну височінь не тільки для того, щоби в ній знаходити душевний спокій, щоби в ній подивляти Містерію Містерій, але щоби нею на довший час відзначити Українську трагедію 30-тих років, щоби в такій формі віддати честь мільйонам українців, брутально екстермінованих їхнім північним словянським сусідом. Ця Церква це постійна пригадка нам і всім вільним людям в цій країні, що ідеологія, світогляд, політична доктрина, яка відкидає наявність трансцендентального, позафізичного, як регулюючого фактора, обов'язково передмінюються в антилюдський, діявольський рух, який не перебирає ні в засобах, ні в розмірах.

Отже, наша Церква-Пам'ятник — це поєднання вічного з історичним.

Ще один момент: це перша в історії нашого народу церковна споруда, яку поставлено хоч і поза межами України, в ім'я тих, ща бажали зберігти їм властивий стиль життя. Політична ситуація на Україні і перед, і після революції не дозволяла встановувати наших героїв пам'ятниками таких вимірів. І хоч ця Церква-Пам'ятник свідчить про Українську трагедію, — вона рівночасно говорить про живучість, про динаміку Українського народу. Здавалося, що 30-ті роки є початком історичного кінця великого Українського народу, що його субстанція знищена раз і назавжди. Та пі. Ці недобиті через 30 ріків, в діяспорі, із запалом ставлять своїм геройським попередникам величавий едіфіс і глибоко вірять в свою Правду. Воїстину — це чудо!

Холоне серце, як згадаю,
Що не в Україні поховають,
Що не в Україні буду жити,
Людей і Господа любить.

Т. Шевченко.

UKRAINIAN ORTHODOX WORD

ENGLISH SECTION. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH OF THE U. S. A.

THE BLESSING OF THE MEMORIAL CHURCH By Father Omelan Mycuk.

At dawn, on Sunday, October 10, 1965, our faithful took to the road to witness the blessing of the newly-erected and completed Memorial Church in South Bound Brook — the Ukrainian Orthodox Center of our Church. The automobiles rolled onward toward the designated location and the people came with thoughts of the Memorial Church. They were afraid to be late and perhaps miss the beginning of this historical moment, that moment when, for the first time, the sounds of the bells would carry the news throughout the world that the Ukrainian people were assembled from all over the United States to witness the blessing of the Memorial Church.

Thoughts were weaving about this great ideal: Seven million Ukrainian people, who died of famine rather than deny their own religion and nation, for the ideal of self-denial, for the ideal to bring their own lives on the Altar, for the freedom and future of their nation. A new thought was born that the weight of the Consecration is not in the building alone but in that great ideal... holy ideals, for which this building was erected and which it will represent.

Every time someone will look upon this Memorial Church, he will be anxious to ask for what ideal this Memorial building was erected, and naturally, then will begin the explanations: How the atheistic communists, under the reign of Stalin and other communistic leaders, forcefully pulled the Ukrainian people into the "kolhosp" community life. How they destroyed the beautiful churches, how they liquidated the Ukrainian Orthodox Church, its holy, religious and national traditions. There will be a further explanation of how the communists, who themselves admit the rigidity of Stalin's regime, forced the Ukrainian youth to resettle in the far northern Asiatic Siberia; and finally, by famine, they forced them to surrender their own properties to the government and to live the "kolhosp" life.

This is the history of the ideals which represent and will represent the Memorial Church, and which ideals His Grace Archbishop Mstyslaw sought to make a reality. His Grace Archbishop Mstyslaw, in his speech of this historical event, stated: "When I was forced into exile from my beloved Ukraine, I saw how the enemies destroyed the graves of our heroes, breaking the monuments and plowing the earth so that not a trace would remain. At that time the thought was born in my heart that when I will have the opportunity in this free and by God blessed America, I would immediately build a monument for those heroes. That would be my first task which I would like to realize, and this thought, with help of God and people, came to fruition."

The solemnity began on Saturday, October 9, with Vigil served by the especially assigned priests, and with the participation of His Beatitude Metropolitan John and His Grace Archbishop Mstyslaw, and many other clergymen.

Sunday at 9:30 people began to assemble around the Memorial Church. They were eagerly and mutually greeting their friends and relatives from throughout the United States. Others were hurrying from the cemetery, which presented a beautiful appearance with artistically decorated monuments, with the Ukrainian and national emblems. Those people

were visiting the graves of their relatives and friends, who were buried in our St. Andrew's Cemetery from all over the United States.

The solemnity began when the bells announced the time for the celebration. His Beatitude and twelve especially assigned clergymen began to attire themselves in the Altar, and then began the blessing of the interior and exterior of the Church Monument. A very impressive moment touched the hearts of the thousands of people when the religious procession circled the Memorial Church three times with the Hierarchy and the clergymen, and the choir who sang alternately with the clergymen.

His Beatitude Metropolitan John delivered his blessings, greetings, explanation of this historical event and the ideal for which the Monument was erected. His Beatitude Metropolitan John, in his final conclusion, gave recognition to His Grace Archbishop Mstyslaw, whose ideas and efforts were to build this Memorial Church, and gave credit and recognition to all the clergymen and the faithful who gave their cooperation, money, and made every effort to see the Memorial Church erected and completed. At the conclusion of the blessing, His Grace Archbishop Mstyslaw, with the cross, opened the door of the Church, and the Hierarchy and clergymen entered the Memorial Church to begin to serve the Pontifical Divine Liturgy.

The Pontifical Divine Liturgy was served by His Beatitude Metropolitan John, assisted by His Grace Archbishop Mstyslaw and twelve selected priests and the Archdeacon. The choir from the New York Deanery sang, under the direction of the Choir Director, Professor Wasyl Zavitnevitch.

Following the Divine Liturgy, a Moleben was offered outside of the Church on the steps before the main doors by His Beatitude Metropolitan John, His Grace Archbishop Mstyslaw, the twelve priests, and other clergymen who were assisting. The choir of the Philadelphia Deanery, under the direction of Petro Kurylenko, sang the responses; beautifully and deeply singing the "Hymn of St. Andrew". His Grace Archbishop Mstyslaw gave the blessings and greetings to the clergymen and to the faithful, and began to read his deeply moving sermon, but because of his sincere emotions he could not continue and a priest was asked to continue reading. In conclusion, the prayer "Boze Veliky Edny" was sang by the choir with the community singing also.

His Grace Archbishop Mstyslaw greeted representatives from the Parishes and Sisterhoods who were orderly assembled, and presented flags and certificates to the parishes who fulfilled their assigned quotas for the Memorial Church.

Following the Church Services, the clergymen were requested by many to serve Memorial Services at the graves of their relatives and friends. Groups of people conversed around the grounds, and slowly returned to their automobiles and buses to leave for their destination. Many attended the Dedication Banquet. During the Banquet His Beatitude Metropolitan John and His Grace Archbishop Mstyslaw and other representatives from various Civic organizations spoke, praising the idea of building the Memorial Church and expressing their happiness at the competition. At the conclusion of the Banquet, His Grace Archbishop Mstyslaw introduced his daughters, sons-in-

law, grandchildren, and other members of his family. The Banquet was concluded with a prayer and the people departed rather unwillingly, because everyone, again and again, would like to share the happiness of this historical event.

The Ukrainian Press reported widely this historical event of our Church life in America. Over 10,000 faithful were reported as attending.

BE KIND TO YOUR PASTOR... HE'S HARD TO REPLACE.

By Louis Cassels.
United Press International.

Be nice to your pastor. If you lose him, he may be hard to replace.

According to the yearbook of American Churches, the number of congregations in this country now exceeds the number of pastors by nearly 70,000.

That doesn't mean there are 70,000 empty pulpits. One pastor may serve two or more small churches on a part-time basis. But after full allowance is made for such factors, it's obvious that a great many churches are looking for ministers.

In the Roman Catholic Church, where no parish can function without a priest, the clergy shortage is reflected in a steadily declining ratio of priests to communicants. During the past 10 years, the membership of U. S. Catholic parishes has grown up 42 per cent, but the number of clergymen available to serve them has increased by only 22 per cent. A recent survey in a large midwestern city showed that the average parish priest was trying to care for 1,600 souls.

No Improvement Seen.

No improvement is in sight. Protestant seminary enrollments have hovered for the past decade around a level of 21,000 students. Since the population has been growing steadily, this must be reckoned a relative decline. Catholic seminaries are having difficulty even in maintaining a steady level of enrollments. A canvass of vocation directors points to a drop of 7 per cent in the number of youths who will begin studies for the Catholic priesthood this fall.

It's not hard to find reasons for the church's manpower crisis.

The basic one is that the Christian ministry is a calling which demands sacrifice, self-discipline and dedication. These traits have never been commonplace in any generation; they are perhaps particularly scarce in the most affluent society the world has ever known.

Clergymen are not as poorly paid as they used to be. But a study by the U. S. Bureau of Labor Statistics last March showed that ministers, with a median education level of 17 years of school, still rank below truck drivers, teachers, newspapermen and 241 other occupations in income.

Encounter Doubt.

Idealistic young men might not be deterred by the prospect of financial sacrifice — if they were convinced the ministry was their best opportunity to serve God and their fellow man.

But youth counsellors and college chaplains encounter considerable doubt on that point among many young men who are seeking a challenge to which they can commit their lives. They fear that going into the ministry would condemn them to dull and irrelevant careers as chaplains to well-fed suburban families, and deprive them of a chance to be involved in such movements as the struggle for racial justice at home or the effort to raise living standards in undeveloped countries.

Another reason why some fine young men avoid the

ministry is that they are unwilling to put up with the petty demands of unreasonable laymen who think that they have a right to dictate every detail of a clergyman's private life, from the kind of car he drives, to the cut of his wife's dresses.

Other Factors.

There are doubtless other factors. But those already listed should provide food for thought in congregations that are or may be looking for pastors. Because there are things that laymen can do to remove these stumbling blocks.

First, they can increase their giving enough to make it possible for a church to offer a pastor a respectable professional salary.

Second, they can recognize and defend the clergyman's right to shake up the status quo where it seems to him to be evil, to speak out against social injustice without taking a poll of the congregation's prejudices, and to be as concerned about the poor people of the inner city as the balancing of the parish budget.

Finally, they can treat him as a human being whose work week is long enough without being dragged to every committee meeting, bake sale and social event; and whose family life is complicated enough without the strain of expecting his wife and children to be holier, cleaner and better-behaved than any other household in the congregation.

(The acute situation of future priests within our Metropolia is very grave. An ordination of a young priest serving our Church in America has not taken place since 1958. Ways and new efforts must be made now in preparing for the future. We must create an atmosphere within our Metropolia which will encourage those called by God to enter and remain in the priesthood. We must not, however, overlook the absolute necessity of training qualified candidates. There certainly are many who would respond to the call of God if our members and parishes would seriously recognize the full dimensions of the priesthood in their pastor and recognize the importance of significance of his office before God and within the Church. — ED.)

ARCHBISHOP SPEACS OUT ON UNITY

Archbishop Iakovos, primate of the Greek Orthodox Church in America, has spoken out on "unity, not uniformity" in matters involving the ecumenical movement.

The aim of unity should be a true sense of brotherhood in Christ, he thinks, at the same time preserving all that is good in the various liturgical, mystical and cultural traditions which have developed in various churches.

Roman Catholic news sources reported on the views of the Archbishop, especially those which concern differences between the Roman Catholic and Orthodox Churches.

The Orthodox do not accept the dogma of the Immaculate Conception as defined by Pope Pius IX in 1854, and have reservations about the dogma, proclaimed by Pius XII, 1950, of the Virgin's assumption into heaven.

Orthodox Christians, said the Archbishop, sometimes feel that the Latin Church "goes too far" in its Marian theology. However, he said that the inclusion of the Virgin Mary in the doctrine on the nature of the Church is a "definite advance" which is "much appreciated by the Orthodox".

The differences in Marian theology between the Orthodox and Latin Church are regarded by the Orthodox as different interpretations of the nature of original sin. They also reflect differing views on the nature of the Church.

The Orthodox Church considers erroneous the claim to papal infallibility, insisting that infallibility is a gift of the Holy Spirit, that resides in the whole Church, not in the first of the Bishops alone.

Archbishop Iakovos said that the doctrine of collegiality contained in the Roman Catholic Council's constitution on the Church represents some forward movement from an Orthodox point of view. But he added that collegiality, as defined by the Vatican Council, does not recognize the principles of self-government and autonomy guaranteed by the early councils of the Church.

"Because of its insistence on the universal jurisdiction of the Pope", he said, "the doctrine of collegiality still strongly reflects the late Latin medieval understanding of Christian unity in terms of a centralized organization which did not exist in the ancient Greek and Latin Churches, and which still does not exist in the modern Churches of the Orthodox world".

Archbishop Iakovos said that the Orthodox "cannot see how and why the Pope should have a primacy of universal jurisdiction. Perhaps the most important (of the weaknesses in the doctrine of collegiality) is the continued insistence that the Pope enjoys a primacy of universal jurisdiction and leadership within the Church (by divine law) by a revelation from God through Christ to St. Peter and by succession to the Bishops of Rome.

"We Orthodox cannot see by what logic we are expect to abandon the ancient Christian tradition on the question and accept as doctrine Latin medieval theories with which Eastern Christendom had nothing to do and never accepted".

In the meantime, contacts and dialogue are being carried out between the Churches. The Orthodox will closely watch the developments now taking place during the closing session of the Vatican Council.

The Church Messenger.

IT IS BACK — TO SCHOOL TIME!

The Education of Our Children.

Train up a child in the way he should go and when he is old, he will not depart from it. "Prov 22."

All of us know how important it is to prepare a child for life, to prepare him physically and intellectually for a particular profession. From the first moment we see a new born infant in a crib, we wonder: "What will he grow up, to be? Will he become a doctor, a lawyer, a scientist, an engineer, a teacher, etc.? Will he be a good athlete or sportsman, or distinguish himself in some way?"

Our thoughts for the good and successful future of our children become uppermost in our minds and we begin immediately to help them prepare for their future.

We begin the preparation early with educational toys or books, or by starting an endowment plan or savings account for his future college and technical training. As the child grows older, we encourage him in his talents, we take him on educational trips and show him the various types of work involved in the profession that we or he feels he is most interested in and capable of fulfilling.

In our social life, we teach him how to hunt, to fish, to golf, or to bowl. We give ourselves completely to our child and spare no effort that he might be well prepared to face the life that lies ahead.

Yet, how many of us, from the time our child is yet an infant, look at him and pray that he might become a true Christian, that he might become someday a Saint? How often do we think of pre-

paring him spiritually for that life that he will live in eternity... in, we hope, the kingdom of heavens? This is the life that is without end, and yet, this is the life for which we are often so ill prepared. How can we, as members of our Christian community, prepare ourselves and our children for this eternal vocation in life, for this life of the "kingdom that shall have no end"?

Our first responsibility is to realize that each of us, by our very Baptism and Chrismation in the Church, by our assuming of the name Christian, must assume this task for preparation for ourselves and for others. We cannot escape it, for our goal as Christians is to attain to communion with God and with our fellow man, to strive for the salvation of our souls and for our life in the kingdom of God. Thus, from the moment a new child is born and baptised into the church it is our task to accept responsibility of his education and preparation for his vocation as a Christian, for his salvation and communion in the kingdom of heaven.

Secondly, our responsibility is to set the example of this life. We must first "hunger and thirst" for the joy of the "life of the world to come" and strive to attain to that life ourselves.

Christ Himself taught by example: He showed us how to enter the new life through baptism by Himself becoming baptised, He showed us how to resist temptation by allowing Himself to be tempted and resisting temptation, He taught us to pray, He showed us how to give ourselves in complete love and obedience — even to the point of accepting the Cross and death. His very life was instruction for us and we are called to follow that life. Thus, before we can call our children to follow our lives as Christians, as members of the Body of Christ, we must prepare and train ourselves, as Christ prepared Himself through fasting, prayer, discipline, humility and complete love and obedience to the Father.

Each step or each preparation that we make that brings us closer to the kingdom of heaven is one more step, one more example, that our children can follow to that eternal kingdom.

As we show our child the workings of this earthly life, of the profession he is preparing to assume here, let us also show to our Child that life of the world to come, the life of communion that we experience during every Liturgy in the Church. Let us teach him not only the minimal morals and ethics or "good standards of behavior" of earthly society, but let us teach him the maximal conditions of living and loving as a Christian in the society of both heaven and earth.

As we teach him to read, to write, to use a dictionary, or to accomplish a certain physical skill, let us also teach him to pray, to use and read the Scripture, to participate in the sacramental life of the Church. As we help him to consider his future vocation in the light of his particular talents to the work of the Church in the vocations of priesthood, religious education, liturgical music, church administration, welfare work etc. As we help him prepare to College, let us also help him to prepare to the Seminary. But, whatever his future profession may finally be, let us be sure that he is aware of and is able to practice his vocation as a Christian. The training of our children is not a responsibility that we can overlook or accept lightly; it is one of our most serious responsibilities. If the way in which we train our child, the way he will go, is the "narrow way", it is difficult, but it leads to life — then our hopes and prayers will be fulfilled.

(Taken from The Christian Way)

**FATHER'S OMELAN MYCYK'S
LETTER TO THE EDITOR
in the American Press.**

„To the Times:

Some of the American people still are considering Ukraine as a State of Russia, though at the United Nations are representatives of the Ukrainian Government. Yes, at present the Government in Ukraine is a "puppet" government, as are all the States behind the Iron Curtain, but the day will come when the "Sun of Freedom" will shine and the liberation of the communistic tyranny will be a reality.

With this article on the occasion of the death of the President of Ukraine in Exile, I would like to give information about the Ukrainian Government and the freedom which existed in the past.

Death of the President of the Ukrainian National Republic in Exile Dr. Stephen Wytwitsky.

During the First World War, a revolution broke out in 1917 in the past Russian Empire. The enslaved nation, which were amalgamated by occupation in the Russian Empire, took advantage of the revolution for the liberation of the Czarist regime. The Ukrainian nation also took measures to organize the Ukrainian National Republic.

They formed the Ukrainian Central Council with its State Secretaries, in which body entered representatives of all political formation parties, and also representatives of other nationalities who lived in Ukraine, such as Jews, Russians and others.

The Ukrainian Central Council, which fought against the Hetman's regime, who were trying to reign over the Ukrainian Nation, was disbanded with the help of German occupation and ceased to exist.

The Ukrainian Nation, displeased with the Hetman reign, therefore, rebelled against the Hetman Rule, cast him out, and proclaimed the Ukrainian National Republic. There was a convocation of the "Labor Congress", during which an election was held, and the First President of the Ukrainian National Republic, the main Hetman of the Ukrainian National Army, Simon Petlura, was elected. He was a member of the Socialistic Democratic Party. Elected as Premier of Ministers was Andrew Lewicky.

After an unequal battle with the communistic occupants, the government of the Ukrainian National Republic was forced with the army to forsake Ukraine and to go into exile.

When the President and main Hetman, Simon Petlura, was tragically assassinated by the Communistic agent in Paris, the President of the Ukrainian National Republic in exile officially became Andrew Lewicky, the Premier of the Ministers.

After the death of the President of the Ukrainian National Republic in exile in March, 1954, at the Third Session of the Ukrainian National Council, Dr. Stephen Wytwitsky was elected for the presidency of the Ukrainian National Republic in Exile.

Dr. Stephen Wytwitsky, President of the Ukrainian National Republic in Exile was born March 13, 1884, in Western Ukraine. He was Secretary of the State of Western Ukrainian National Republic, representative of the same government in contract with the ANTANT Mission, and a member of the delegates of the Ukrainian National Council of Lviw for the "Labor Congress" in Kiev.

While in exile, he took part in the organization of the government Centre of the Ukrainian National Republic and was Secretary of State in exile.

He died in New York, Tuesday, October 19, 1965, at the age of 82."

(The Funeral Service took place on Saturday, October 23rd, with a Requim Mass offered at St.

George's Greek Catholic Church in New York City. His remains were interred by the Catholic Church at our Diocesan St. Andrew's Cemetery, South Bound Brook, New Jersey, in the presence of His Grace Archbishop Mstyslaw and clergymen of our Diocese.
— Ed.)

METROPOLITAN ILARION OBSERVES 25 YEARS OF SERVICE AS BISHOP

His Beatitude, Metropolitan Ilarion, Primate of the Ukrainian Greek Orthodox Church in Canada, will observe on October 20th, his twenty-five years of service to our Lord, Jesus Christ, as a Bishop within the Ukrainian Orthodox Church.

During the months of October and November, the Parishes of the Ukrainian Orthodox Church in Canada will offer Moleben Services for the health and long life of their Primate and sponsor Academies in his honor.

May Our Lord grant Many Blessed Years as a servant in His Vineyard.

FATHER GREGORY CHOMICKY 50 YEARS A PRIEST

The Very Reverend Father Gregory Chomicky, pastor of the Ukrainian Orthodox Parish of St Michael, Scranton, Pa., will observe the 50th anniversary of his Ordination as a Priest on Sunday, November 14th. His Excellency, Blessed Metropolitan John, will celebrate the Pontifical Divine Liturgy at St. Michaels Church that Sunday. The golden anniversary celebration will be observed by the parishioners at a Banquet.

May our Lord grant Father Gregory still Many Blessed Years with good health and joy.

CHURCH MORTGAGE BURNED

St. Nicholas Orthodox Catholic Church, Harvey, Illinois, Father Boris Zabrodsky, pastor, burned recently a \$21,000.00 mortgage which was taken out in 1957 with only 15 families as members.

The parish, numbering 50 families, is very grateful to God for accomplishing this feat. A member, George Novak, had the distinction of making the first payment and was also the one to make the final payment.

We pray God continue to guide St. Nicholas Parish.
— Mrs. Joseph Licina
Parish Secretar.

BACK TO THE CHURCH

Back to the church of my fathers, I went —
The years away had been long —
Seeking an accrual of faith
To make my spirit strong.
I looked about me and I saw
Humble, devout folk there.
Lifting transfigured faces up,
Drawing strength from prayer.
But no fund of faith was there for me,
Only emptiness and doubt;
For years I had put noting in —
What could I hope to draw out!

May Richstone.

This is a good reminder for some of us, so that when the need is there we will have something to draw out. Remember the church of our forefathers, our beloved Ukrainian Orthodox Church.

St. Nicholas, Miami, Fl.